

Ekoparksplan Jovan

September 2007

Förord

Sveaskogs styrelse antog i april 2002 en miljöpolicy som bland annat innebär att 20 procent av den produktiva skogsmarken i varje skogsregion ska avsättas till naturhänsyn och naturskydd. Grunden i det arbetet är Sveaskogs indelning av skogsinnehavet i ekologiska landskap. De ekologiska landskapen är indelade i fyra olika landskapsklasser som speglar olika naturvårdsambitioner. Av dessa landskapsklasser är ekoparkerna flaggskeppen. Sveaskog har beslutat om 34 ekoparker spridda över hela landet. Tillsammans utgör de fem procent av Sveaskogs produktiva skogsmarksareal, motsvarande cirka 175 000 hektar.

Inom Marknadsområde Västerbotten kommer vi att etablera tre ekoparker. Ekopark Jovan är den andra ekoparken som invigs. I Ekopark Jovan finns några av Västerbottens läns största sammanhängande naturskogar nedanför de fjällnära skogarna och landskapet har mycket goda förutsättningar för en rik biologisk mångfald. Ekoparken bjuder på ett kuiperat landskap med stor variationsrikedom. Här finns urskogsartade hänglavsklädda granskogar, brandpräglade tallnaturskogar med spår från flera bränder, lövrika skogar, skog-myrmosaiker och porlande skogsbäckar. Regionen har också en spännande kulturhistoria med spår från många intressanta forn- och kulturlämningar. Av friluftaktiviteter är det främst

jakt, fiske och svamp- och bärplockning som lockar till besök i området.

Ekoparksplanen är både ett levande och styrande skötseldokument som kommer att vägleda oss i det framtida arbetet med Ekopark Jovan. Planen bygger på dagens kunskaper beträffande vad som är höga naturvärden och vi är därför beredda att utveckla och anpassa ekoparksplanen till eventuell ny kunskap som kommer inom området i framtiden. Målet nu och i framtiden kommer dock vara att utveckla och bevara biotoper och arter i området. I begreppet utveckling ligger skötsel och restaurering av olika naturmiljöer.

Ett omfattande arbete är nedlagt för att färdigställa ekoparksplanen. Arbetet är ett samarbete mellan Sveaskogs stab för miljö och socialt ansvar samt marknadsområdet. Använd de beskrivningar, kartor och stigar som mina medarbetare arbetat fram och hjälp oss att hålla liv i ekoparken genom att nyttja den.

Välkommen till Ekopark Jovan!

Eva Ståhl
Skogsskötselansvarig
Sveaskog Marknadsområde Västerbotten

Sammanfattning

En ekopark är ett större sammanhängande landskap på minst 1 000 hektar med höga biologiska och ekologiska värden. I dessa områden har Sveaskog höga ambitioner för naturvärden – minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. I en ekopark styr de ekologiska värdena över de ekonomiska. Ekoparkerna varierar i storlek upp till 14 000 hektar.

Tack vare sin storlek utgör ekoparkerna ett nödvändigt komplement till andra frivilligt skyddade skogsbiotoper samt till den naturhänsyn som lämnas vid all skogsavverkning i form av kantzoner, hänsynsytor, trädgrupper och solitära träd.

Naturvårdsambitionen är specifik för varje enskild ekopark och avgörs efter en noggrann biotop- och landskapsanalys. Avgörande för ambitionen är frekvensen höga naturvärden i landskapet, tidigare brukningshistoria samt förutsättningarna för återskapande av höga naturvärden. Utöver den ekologiska planeringen görs även en sammanställning av särskilt värdefulla kulturmiljöer och områden för friluftsliv.

Den naturvårdsstrategiska tanken bakom ekoparkerna är att skapa sådana förutsättningar att livskraftiga populationer av hotade arter kan utvecklas där. Ekoparkerna kommer därmed att kunna fungera som spridningskällor så att arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden.

Ekopark Jovan är ett större sammanhängande skogs-, bergs- och vattenlandskap, cirka en och en halv mil väster om Åskilje i Storumans kommun, Västerbottens län. Området är cirka 13 900 hektar stort varav nästan 11 100 hektar är produktiv skogsmark. Ekoparken karaktäriseras av urskogslika granskogar, lövrika höglägesgranskogar, skog-myrmosaiker,

brandpräglade skogar, tallnurskogar och yngre lövdominerade skogar. Rennäringen har sina vinterbetesmarker här och många sällsynta och hotade arter har sin hemvist i ekoparkens skogar. Ekopark Jovan har också många fynd av forn- och kulturlämningar, vilket visar på områdets betydelse för människan genom historien.

Många av de sällsynta och hotade arterna i ekoparken är beroende av lövrika miljöer samt gamla gran- och tallskogar med god tillgång på död ved. Den största naturvårdssatsningen i ekoparken blir därför att bevara och restaurera tallnurskogar, lövrika barnnurskogar och lövnurskogar samt lämna de urskogsliga granskogarna för fri utveckling. Skötselåtgärderna kommer bland annat att bestå av avveckling av contorta, naturvårdsröjningar i lövskogarna samt naturvårdsbränningar. Historiskt sett har skogsbränder varit en betydelsefull störning i området och avsikten är att återinföra branden som störningsfaktor.

De så kallade ekologiska målbilderna för Ekopark Jovan – som uttrycker hur vi vill att skogen ska utvecklas i framtiden – är grannurskog, tallnurskog, lövrik barnnurskog och lövnurskog. Av Ekopark Jovans skogar är 30 procent skogar som redan i dag har höga naturvärden. Dessa skogar är satta i målklass NO (naturvårdsareal som lämnas orörd) eller NS (naturvårdsareal med skötsel). Ett stort antal skogar som är lämpliga att restaurera för att på sikt utveckla höga naturvärden, 23 procent, har också klassats som NO- eller NS-skogar i ekoparksplanen. De avsättningar och naturvårdsfrämjande skötselinsatser som görs i Ekopark Jovan kommer därför resultera i att naturvärdena successivt ökar med tiden. Med den naturhänsyn som också lämnas i produktionsskogarna blir den totala naturvårdsarealen i Ekopark Jovan 64 procent.

Ekologiska målbilder för Ekopark Jovan

Tabellen visar andelen nuvarande skog med höga naturvärden i Ekopark Jovan samt hur mycket mark som lagts till för att förstärka respektive naturtyp.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2007 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentar
Grannurskog	10	2	12	Fri utveckling.
Tallnurskog	9	7	16	Naturvårdsbränning och tillskapande av död ved.
Lövrik barnnurskog	9	7	16	Naturvårdsbränning och frihuggning av lövträd.
Lövnurskog	2	7	9	Naturvårdsröjning och frihuggning av lövträd.
Summa	30	23	53	
Produktionsskog	70	-23	47	Förstärkt hänsyn till natur- och kulturvärden i samtliga produktionsbestånd.

Ekopark Jovan invigdes den 27 september 2007. Denna ekoparksplan är ett styrande ramdokument för Ekopark Jovans skötsel.

Förord	1
Sammanfattning	2
1. Generellt om ekoparker	4
Sveaskogs ekoparker – för naturen och människans skull	
Ekoparkerna – en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi	
Ekoparksavtal	
Samsyn med årliga samråd	
Från biotoplanalys till ekoparksplan – en översiktlig beskrivning	
Ordförklaringar	
2. Ekopark Jovans naturvärden	7
Geografi och historia	
Varför Ekopark Jovan?	
Biotoplanalys – resultat	
Mångfaldsanalys – resultat	
Landskapsanalys – resultat	
3. Naturvårdsmål i Ekopark Jovan	33
Ekologiska målbilder	
Skogslandskapets vattenmiljöer	
Sammanställning av målklasser och deras fördelning	
4. Naturvårds- och produktionsmetoder	41
Orörda områden	
Naturvårdande skötsel	
Ekologisk leveranstid	
Skötsel av produktionsskogarna	
5. Rennäringen	45
6. Kulturmiljövärden	46
Kulturvärden	
Kulturmiljövärden	
7. Upplevelsevärden i Ekopark Jovan	48
Upplevelsevärden	
Hänsyn till upplevelsevärden	
8. Jakt och fiske	49
9. Forskning, inventeringar och samarbeten	49
10. Källor, litteraturförteckning	50
11. Bilagor	51
Översiktskarta Ekopark Jovan	
Instruktion för hantering av vindfällan	

Framsida – tjäderspel

Foto: Bengt Andreasson/Megapix

1. Generellt om ekoparker

Sveaskogs ekoparker – för naturen och människans skull

Ekoparker är större sammanhängande skogslandskap, i storlek mellan 1 000-14 000 hektar, med höga ekologiska värden. Sveaskog har höga naturvårdsambitioner i ekoparkerna. Minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. Var balansen mellan naturvård och produktion slutligen hamnar avgörs av ekoparkens nuvarande naturvärden och möjligheterna att aktivt återskapa naturvärden genom restaurering. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker, men anpassas till ekoparkens särskilda natur- och kulturvärden. Det finns exempel på ekoparker där all mark används för naturvård. I en ekopark styr ekologiska värden över ekonomiska samtidigt som skogens betydelse för friluftslivet sätts i fokus.

Syftet med ekoparkerna är att gynna arter med landskapsekologiska krav samt skapa förutsättningar för livskraftiga populationer av hotade arter. Ekoparkerna kan genom sin storlek och höga naturvårdsambition fungera som spridningskällor för hotade arter.

Ekoparkerna – en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi

Ekoparkerna utgör ett nödvändigt komplement till andra frivilligt skyddade skogsbiotoper samt till den naturhänsyn som lämnas vid all skogsavverkning i form av kantzoner, hänsynsytor, trädgrupper och solitära träd. Inom varje skogsregion kommer Sveaskog att använda:

- 5 procent av den produktiva skogsmarken till ekoparker.
- 10 procent av den produktiva skogsmarken till naturvårdsskogar (utan skogsproduktion).
- 85 procent av den produktiva skogsmarken till skogsproduktion med förstärkt eller generell naturhänsyn.

Med denna fördelning på fyra olika naturvårdsambitioner kommer Sveaskog att arbeta för att förverkliga de nationella miljömålen. Naturvärdena i respektive område avgör vilken naturvårdsambitionen blir.

Ekoparksavtal

Beslutet att avsätta 34 skogsområden som ekoparker är ett långsiktigt åtagande för Sveaskog. För varje ekopark sluter Sveaskog avtal med Skogsstyrelsen. Dessa ekoparksavtal garanterar ett långsiktigt skydd och bevarande av natur- och kulturvärdena i ekoparkerna. Ekoparksavtal skrivs mellan Sveaskog och den regionala Skogsstyrelsen senast sex månader efter invigning av respektive ekopark. Avtalet gäller i 50 år vilket är längsta möjliga avtalstid. Sveaskog säljer inte mark inom ekoparkerna och kommer inte att ändra gränserna för den invigda ekoparken, annat än om en utvidgning av ekoparken blir aktuell. Sveaskog kommer inte heller att sänka ambitionerna i de enskilda bestånden – de beslutade målklasserna och hänsynsprocenten i varje enskilt bestånd är juridiskt bindande i ekoparksavtalet. Målklassen kan dock höjas som en kvalitetsförbättring. För att kunna lyfta in nya kunskaper och erfarenheter är även ändringar av ekologiska målbilder och de föreslagna metoderna för varje enskilt bestånd tillåtna efter dialog med länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Samsyn med årliga samråd

Ekoparksplanen är en övergripande skötselplan som har arbetats fram i samråd med Skogsstyrelsen och länsstyrelsen i aktuellt län. Den presenteras vid invigningen av en ekopark och invigningen är starten på en förvaltning av ekoparken enligt denna plan. Sveaskog genomför i nästa steg årliga samråd med myndigheterna och i förekommande fall med samebyarna för att ge möjlighet till synpunkter på detaljer i skötseln och åtgärderna för varje enskilt skogsområde.

Från biotopanalys till ekoparksplan – en översiktlig beskrivning

Ekoparksplaneringen genomförs i flera steg enligt följande ordning:

1. Biotopanalys (fältinventering)
2. Mångfalds- och landskapsanalys
3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv och i förekommande fall med rennäringen
4. Förankringsprocess med myndigheter och ideella föreningar
5. Ekoparksplan

Steg 1. Biotopanalys (fältinventering)

Sveaskog genomför en fältinventering med naturvärdesbedömning och biotopkartering av alla skogsbestånd. Resultaten sammanställs i en så kallad biotopanalys. Vid fältinventeringen samlas viktiga ekologiska data in från varje enskilt skogsbestånd, exempelvis mängden död ved, antalet naturvärdes-träd samt maxåldern för olika trädslag. Inventeraren ger dessutom ett förslag till naturvårdsmål för varje enskilt bestånd.

I naturvärdesbedömningen beskrivs nuvarande naturvärden men även framtida restaureringsmöjligheter. Det görs även en bedömning av hur lång tid det tar innan ett restaurerat område når önskad ekologisk kvalitet, det vill säga ekologisk leveranstid.

Steg 2. Mångfalds- och landskapsanalys

I mångfalds- och landskapsanalysen kompletteras biotopbedömningarna med ett artperspektiv och ett landskapsperspektiv. Först görs en sammanställning av landskapets eller regionens biologiska mångfald. Kraven på livsmiljöer för ansvarsarter och andra viktiga arter sammanställs och jämförs med de föreslagna naturvårdsåtgärderna. Den efterföljande landskapsanalysen belyser inte bara mängden av olika naturtyper och livsmiljöer utan även deras fördelning i landskapet. I samband med landskapsanalysen görs kompletteringar och förändringar av de föreslagna naturvårdsmålen för att skapa:

- Kärnområden för olika skogstyper samt biotopförstärkningar av mindre objekt.
- God konnektivitet (sammanbindning) och minskad habitatisolering i landskapet.

- Naturliga störningar med exempelvis naturvårdsbränder, vattenfluktuationer och betesdjur.
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till skogens historia – skoglig representativitet.
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till arternas ekologiska krav – ekologisk representativitet.

Steg 3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv etc.

Förutom den ekologiska planeringen görs en sammanställning av särskilt värdefulla områden för andra intressen, till exempel kulturmiljövård och friluftsliv. Möjligheten att kombinera dessa värden med områden i den ekologiska planeringen beaktas särskilt. En redovisning av hänsyn till olika intressen presenteras med hjälp av temakartor.

Steg 4. Förankringsprocess

Ekoparksplanens ekologiska och sociala satsningar diskuteras med berörda myndigheter och ideella föreningar för att inhämta kunskaper och synpunkter. Förankringsprocessen är på det sättet ett viktigt steg i kvalitetsutvecklingen av ekoparksplanen.

Steg 5. Ekoparksplan

De beståndsvisa naturvårdsmålen fastläggs i en ekoparksplan. I den förtydligas bland annat ambitionsnivån för ekoparken och dess skogsbestånd med målklasser, det vill säga NO, NS, PF och PG (se sidan 39). Dessutom görs temakartor över ekologiska målbilder samt områden av särskilt intresse för kulturmiljövården och friluftslivet.

Ordförklaringar

Banka

Metod för att skapa död ved genom att slå hårt på trädets stam under savtiden på våren. Det gör att olika vedsvampar och andra nedbrytare lättare kan angripa trädet och trädet dör långsamt.

Bestånd

Träd som växer inom en viss areal och som främst kännetecknas av enhetlig ålder och trädslagsblandning.

Biologisk mångfald

Variationsrikedom bland allt levande i alla miljöer och ekologiska processer som de ingår i. Detta innefattar mångfald inom och mellan arter och hos ekosystem.

Biotop

Naturtyp, exempelvis en tallskog, en lövskog, en äng, en myr etc.

Biotopkartering

Kartläggning av olika biotoper.

Brandrefugiala områden

Områden som under lång tid blivit förskonad från brand på grund av dess läge i landskapet, t ex svackor med blöt mark.

Bränna/brännor

Skog som har uppkommit efter en brand.

Ekopark

Ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner. Sveaskog har beslutat att inrätta 34 ekoparker runt om i landet.

Hektar (ha)

En yta motsvarande 10 000 m². 1 km² motsvarar 100 ha.

Impediment

Benämning på markområde som har en genomsnittlig tillväxt om mindre än 1 m³sk/ha och år.

Kata

Metod för att skapa död ved där trädets bark tas bort med yxa eller annat verktyg. Endast en smal remsa av bark lämnas kvar. Trädet dör mycket långsamt, vilket gynnar många fågelarter.

Margran

Gran som har växt i mycket tät skog som ungt träd och fått täta årsringar. Virket blir mycket starkt.

Målklass

Målklass beskriver naturvårdsambition för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas NO- och NS-bestånd medan bestånd satta till PF eller PG har skiftande produktionsmål. Målklassning är en långsiktig klassning och ambitionen är satt i ett flerhundraårigt perspektiv.

Naturvärdeslokal

Skog med vissa naturvärden och stora förutsättningar att inom snar framtid återskapa höga naturvärden.

Nyckelbiotop

Skogsområde med höga naturvärden där man kan förvänta sig närvaro av (biotopberoende) rödlistade arter. Dessa skogar har ofta lång historia och naturskogslignande karaktärer.

Produktiv skogsmark

Skogsmark som kan producera minst 1 m³sk/ha/år i genomsnitt.

Rödlistade arter

Arter vars långsiktiga överlevnad är osäker på sikt – exempelvis på grund av skogsbruk. Klassade enligt internationella hotkategorier i en så kallad rödlista.

Självföryngring

Ny skog uppkommer från frön som sprids från fröträd.

Stavatall

Tall som uppkommit genom självföryngring efter en brand. Dessa skogar finns oftast i sluttningar och växer mycket stamtätt, vilket ger goda förutsättningar till att utvecklas till gamla tallar.

Ståndort

Ett område som har för växterna enhetlig livsmiljö.

Succession

Innebär i ekologiska sammanhang att ett växtsamhälle efterträder eller tar över ett annat.

Överståndare

Träd som förekommer glest i ett bestånd och är väsentligt äldre än beståndet i övrigt.

2. Ekopark Jovans naturvärden

Geografi och historia

Ekopark Jovan är beläget i Västerbottens län i Storumans kommun, cirka en och en halv mil väster om Åskilje. Se översiktskarta, bilaga 1. Koordinater ungefär mitt i ekoparken är X 1582735 och Y 7201850.

Ekoparken är ett större sammanhängande skogslandskap och omfattar totalt 13 850 hektar varav 11 066 hektar är produktiv skogsmark (80%). Övriga ägoslag är myrimpediment (14%), vatten (3%), annan mark (kraftledning, vägar etc.) (1%), bergimpediment 23 hektar och betesmark 1 hektar.

Området har länge nyttjats av människan från olika tidsepoker. Från slutet av 1800-talet och fram till 1960-talet var skogs- och flottningsarbete den huvudsakliga inkomstkällan för byarna runt ekoparken. Om vintrarna högg man i skogen och på somrarna flottades timmer på Jåvan- och Mejvanbäcken via Umeälven ned till sågverken och bruken vid kusten. Spår från denna tid finns kvar i form av stenkistor, flottningsrännor, kronstämplar på träd samt spår från kojor där arbetarna bodde. Fångstgropar, torparhusgrunder och spår från myrslätter är andra lämningar från svunna tider. Även rennäringen har nyttjat området under lång tid för vinterbete och flytt av renar.

Varför Ekopark Jovan?

Ekopark Jovan är ett stort skogslandskap med mycket höga naturvärden. En grundläggande del av de höga värdena är knutna till områdets storlek, med några av de allra största kända sammanhängande naturskogsområdena nedanför fjällskogen i Västerbottens län.

I området har höga naturvärden påvisats i samband med tidigare nyckelbiotopsinventeringar (AssiDomän, 1997) och inventeringar utförda av Länsstyrelsen i Västerbotten. Vid det regionala urvalsarbetet av ekoparker hösten 2002 tedde sig därför en ekopark i det aktuella skogsområdet naturligt. Målet är att bevara befintliga höga naturvärden samt att restaurera miljöer och utveckla höga naturvärden. Valet av Ekopark Jovan kan motiveras av följande orsaker:

- Stor ekologisk variation med stor spännvidd i naturtyper och skogsmiljöer. Området utgörs av ett stort variationsrikt sammanhängande skogslandskap vid Umeälven. Här finns många naturvårdsintressanta skogsmiljöer, som till exempel gamla tall- och grannaturskogar, orörda höglägesgranskogar, hänglavsrika gransumpskogar, skog-myrmosaiker, skogsbäckar och småvatten.

- Landskapet har mer eller mindre sammanhängande naturskog samt ett stort inslag av orörda myrmarker och skog-myrmosaiker.
- Den stora arealen av gammal skog ger Ekopark Jovan en stark vildmarksprägel.
- Den stora variationen av biotoper i Ekopark Jovan skapar förutsättningar för en stor artrikedom, inkluderat många rödlistade arter och andra sällsynta arter. Här hittas alltifrån rosenticka till trådbrosklav och varglav. Tjäder, lavskrika och dofticka är karaktärsarter för området.
- Restaureringsförutsättningarna för området är goda då det finns både yngre och äldre skogar med stor utvecklingspotential. Det är framför allt mängden död ved som måste öka för att dessa skogar ska utveckla högre naturvärden.
- Den relativt höga förekomsten av löv i delar av ekoparken, främst björk, ger möjlighet att återskapa lövskogar vilket länge varit en brist i landskapet. Även de många och fina yngre aspklonerna, liksom yngre sälg, utgör ett viktigt lövinslag och är en stor tillgång i arbetet med att öka andelen asp och sälg i området.
- Det finns många spår av intressanta forn- och kulturlämningar i området, bland annat fångstgropar, kronotorp och spår efter myrslätter och timmerflottningsgropar.

Biotopanalys – resultat

Fältinventeringen av Ekopark Jovan genomfördes under barmarksäsongerna 2004 och 2005. Den produktiva skogsmarken i Ekopark Jovan är uppdelad i 648 mindre enheter, så kallade avdelningar eller bestånd. Storleken på bestånden varierar från cirka en halv hektar till ungefär 85 hektar. Alla dessa avdelningar besöktes i fält, inventerades och beskrevs utifrån en särskild ekoparksmetodik, se "Steg 1. Biotopanalys" sidan 5.

Skogar med höga naturvärden

Resultatet av inventeringen visar att cirka 30 procent av Ekopark Jovans produktiva skogsmark är biotoper med befintliga höga naturvärden – så kallade nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler, se karta 1 samt figur 1. Utmärkande för nyckelbiotoperna och naturvärdeslokalerna inom ekoparken är att de i huvudsak är skogar med brandprägel. En stor del av dessa skogar utgörs av flerskiktade, talldominerade skogar eller barrblandskogar med gamla tallöverståndare.

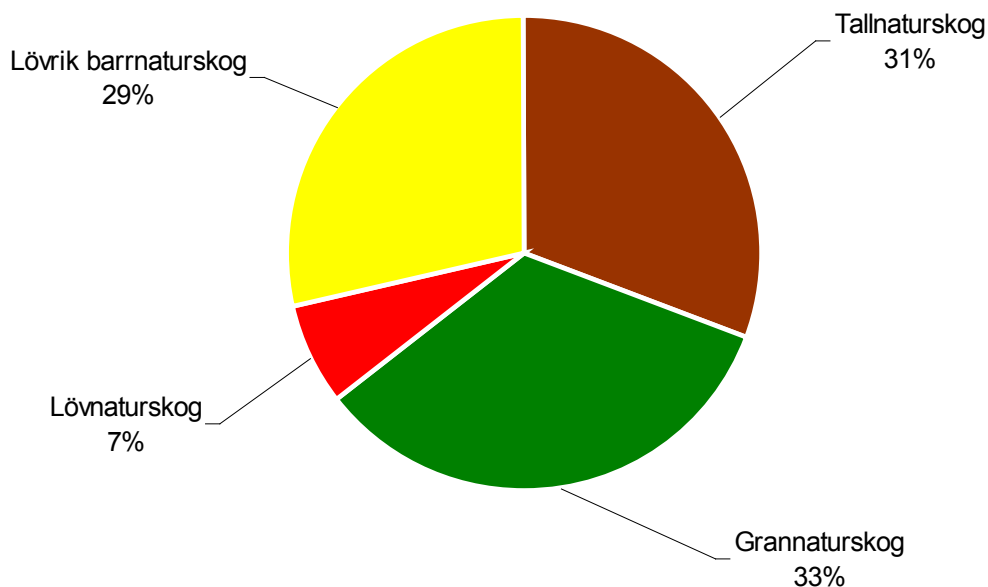
Men det finns även inom ekoparken stora arealer med mer brandrefugial, urskogslig granskog.

Brännor med varierande inslag av asp och sälg bidrar också med en betydande andel. Utöver dessa finns också grandominerade brännor med höga naturvärden knutna till gran och grovt äldre löv. Även utpräglade sena gransuccessioner förekommer i Ekopark Jovan.

Skog-myrmosaiker är en annan biototyp med höga naturvärden som är vanlig i Ekopark Jovan. Dessa skogar domineras oftast av tall, men varierar ofta i trädslagssammansättning från tall till barrblandskog och rena gransumpskogar.

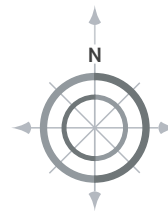
Höga naturvärden. En stor del av ekoparken består av brandpräglade skogar som i många fall är opåverkade av människan och därför kan betraktas som naturskogar. Foto: Hans Sundström.

Figur 1. Skogar med höga naturvärden och deras areella fördelning på olika skogstyper.

Det finns 30% nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler i Ekopark Jovan. Utmärkande för många av dessa skogar är att de är brandpåverkade.

Karta 1. Skogar med höga naturvärden

- Skogar med höga naturvärden
- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

1:120 000

Gamla skogar

Människans nyttjande av skogen över tiden har ofta avgörande betydelse för ett skogsekosystems utveckling. Detta gäller även i Ekopark Jovan som under lång tid påverkats av tidigare skogsbruk. I dag har 34 procent av skogsbestånden (29 procent av skogsmarksarealen) i ekoparken en ålder på minst 1,5 gånger den lägsta tillåtna slutavverkningsåldern och betecknas således som gammelskogar. Bland gammelskogarna finns hänglavsrika urskogsartade granskogar med riklig förekomst av gamla träd, inslag av sälg och asp samt allmänt med död ved. I dessa skogar finns merparten av de rödlistade arterna.

En annan stor del av gammelskogarna utgörs av brandpräglade naturskogar med varierande trädslagsblandning. Här finns starkt talldominerade skogar på torrare mark, barrblandskogar med tallöverståndare och grovt äldre löv samt mer utpräglade lövbrännor med inslag av gammal asp och sälg.

Rödlistad. Doftticka är en trädsvamp som växer på gamla grova sälgar och fyller skogen med sin väldoft. Doften påminner om anis och kan kännas på långt håll. Arten signalerar gammal skog och är i dag klassad som hotad. Foto: Hans Sundström.

Gamla träd

Gamla träd är definierat som träd med en ålder långt över avverkningsmogen ålder. Åldern på träden i Ekopark Jovan är bedömd genom utseende och att man borrat några av dem för att kalibrera bedömningarna. Det finns relativt gott om gamla träd i de urskogsartade skogsområdena, medan de nästan saknas helt i de delar av ekoparken som är påverkade av dimensionsavverkning och det senare beståndsskogsbruket.

Gamla granar karakteriseras av grovbarkiga stammar med grova och torra slutande grenar nederst, ofta avrundad krona, korta toppskott och gles topp med lite barr. Maxåldern för gran i ekoparken har bedömts till omkring 400 år.

Gamla tallar har en typisk vriden stam, platt krona med en torr topp, grova och vridna grenar. Gamla tallar har också ofta brandljud. Maxåldern för tall har bedömts till omkring 500 år.

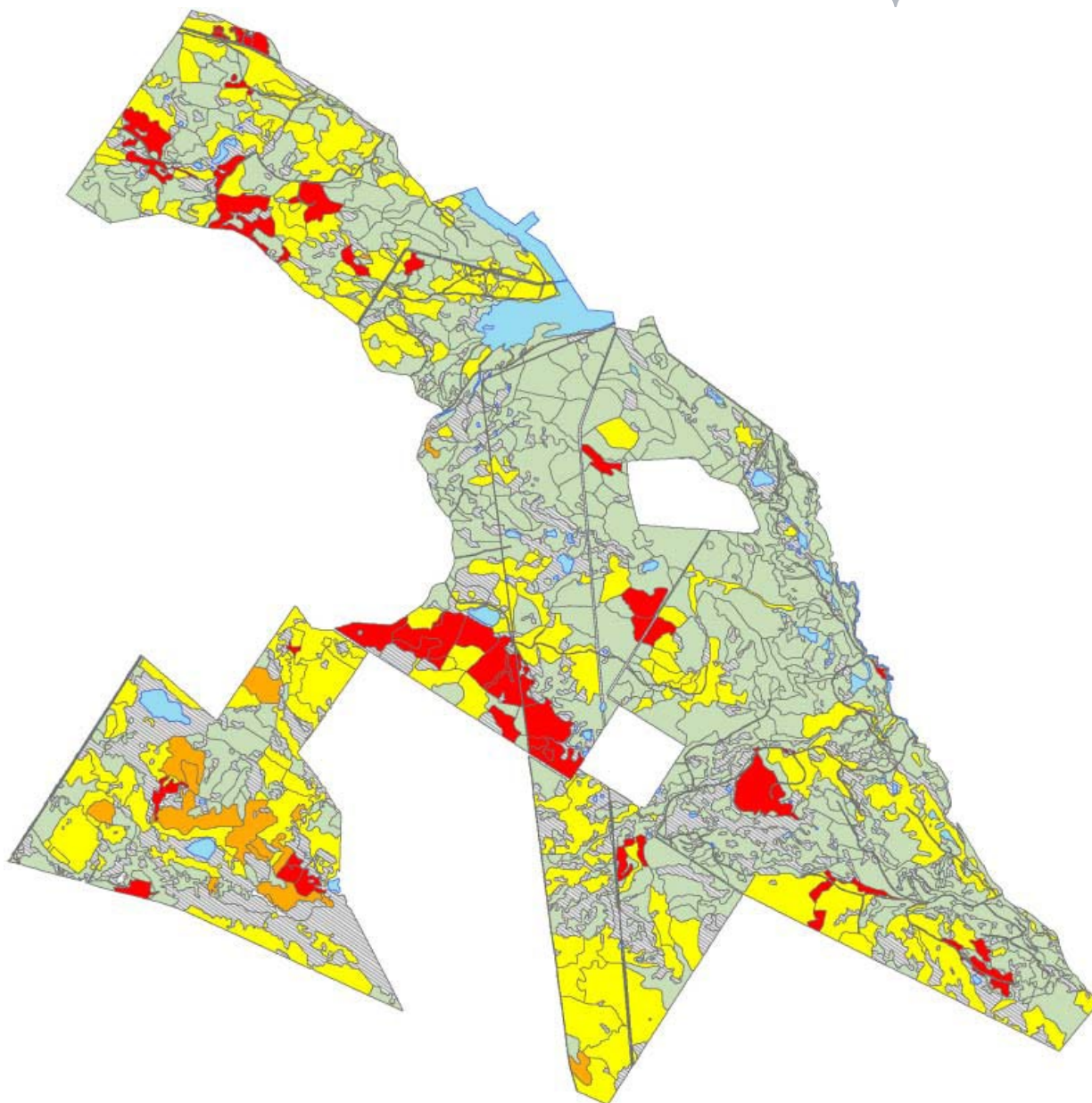
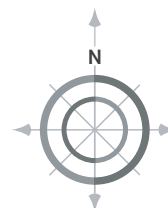
Gamla björkträd får en grov och skovlig bark. Maxåldern för björk i ekoparken har bedömts till cirka 200 år. I området finns också en relativt stor mängd gamla aspar och sälgar som vittnar om brandpåverkan och att älgstammen en gång i tiden var mindre än den är i dag. Maxåldern för båda trädslagen har uppskattats till cirka 200 år.

Lövskogar och lövinslag

Inslaget av lövdominerad och lövrik skog är stort i Ekopark Jovan, se karta 2. Det finns mycket björk på höjdlägena i ekoparken, både i de urskogsartade granskogarna men även i ungskogarna. En del fina lövbrännor finns också. Det går att hitta både sälg och asp spridda i varierande grad i gammelskogarna. I de mer produktiva äldre brännorna finns en hel del grov asp i form av spridda träd och som aspkloner, se även figur 2 på nästa uppslag för lövträdslagens fördelning i ekoparken.

Lövrika ungskogar finns det också en hel del av, som exempel på Åsmyrbergets nordöstra sida, där det är lövet som dominerar. I vissa bestånd är det upp mot 90 procent löv. Flera av de mer sentida hyggerna har många naturvärdesträd av björk och asp lämnade och de bestånden lämpar sig väl för att restaurera till lövrika eller lövdominerade skogar. Lövdominerande bestånd finns även invid bäckar och fuktig mark. Runt ett stort antal våtar finns grov asp och sälg.

Karta 2. Lövdominerad och lövrik skog.

- Lövdominerad skog, äldre än 50 år
- Lövdominerad skog, yngre än 50 år
- Lövrik skog

- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

1:120 000

12 procent av ekoparkens skogar domineras i dag av lövträd (över 50 procent löv). Dessutom finns det cirka 32 procent lövrika skogar med 20–49 procents lövinblandning, se tabell 1. Björk är det dominerade lövträdet i Ekopark Jovan, följt av asp och sälg.

Naturvärdesträd

Tabell 2 visar antalet naturvärdesträd per 100 hektar i Ekopark Jovan. Av tabellen framgår det att det vanligaste naturvärdesträdslaget är gran följt av tall, björk, sälg och asp.

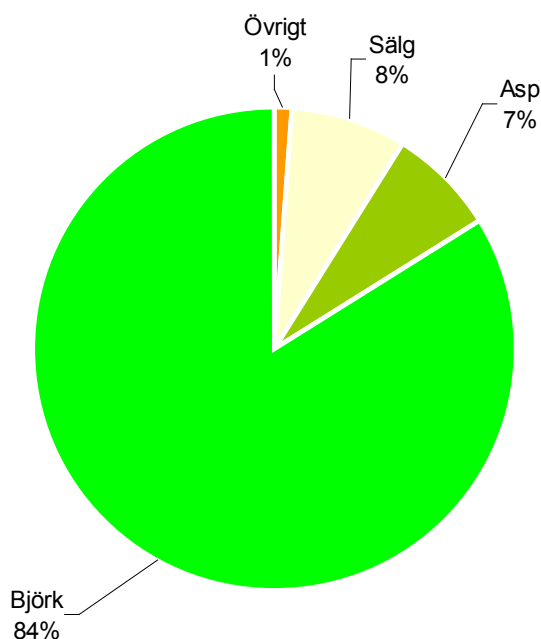
Gran

Naturvärdesträd av gran återfinns rikligast i senare successionsskogar, framför allt i höglägesskogar. Träden är ofta rika på hänglavar, som garnlav och tagellav. Naturvärdesträd av gran kan vara alltifrån klena, senvuxna träd till mer grova och högresta, ofta med grovbarkiga stammar. Även grova och stora kjolgranar utgör naturvärdesträd, även om de inte alltid är så gamla. Senvuxna och gamla granar finns främst i ekoparkens södra del. I de urskogsartade skogarna finns det rikligt med gamla granar. Många av dessa bestånd är brandrefugier till följd av

Tabell 1. Lövskogarnas fördelning på olika åldersklasser.

Lövskogar (mer än 50% lövträd) och lövrika skogar (20-49% lövträd) dominerar i de yngre skogarna. Den totala procentsatsen avser lövskogarnas fördelning på den totala skogsmarken i ekoparken, medan åldersfördelningen är beräknad på andelen löv- och lövrika skogar i ekoparken. Det äldre lövet finns framför allt i äldre granskogar.

Skogstyp	Totalt i ekoparken (%)	0 – 29 år	30-59 år	60 år och äldre
Lövskog	12	54	26	20
Lövrik skog	32	45	22	33

Figur 2. Lövträdslagens fördelning i Ekopark Jovan.

Björken dominerar, men även asp och sälg förekommer relativt frekvent. Övriga lövträd består av rönn och al.

hög höjd och markfuktighet. Naturvärdesträden finns dock också spridda i mer brandpåverkade blandskogar. Här hittas ibland även granar med brandljud. I de yngre granbrännorna och gransuccesionerna finns det också naturvärdesträd av gran, men dessa är oftast betydligt yngre och många är vida kjolgranar.

Tall

Naturvärdesträd av tall utgörs av 120-500 år gamla träd med grova, grovbarkiga stammar som ofta är vridna med grova vridna grenar. Riktigt gamla träd har också oftast en platt krona. Dessa träd fyller en viktig roll som bland annat boträd till rovfåglar. Naturvärdesträd av tall är frekvent förekommande i de mer brandpåverkade barrblandskogarna. I de finaste tallbrännorna finns det relativt gott om tallar med brandljud – träd med upp till fyra brandljud är funna. Man hittar också naturvärdesträd av tall spridda i de mer opåverkade skogarna. Enstaka träd har också påträffats i de urskogslika granskogarna.

Björk

Gamla björkar finns spridda i ekoparken. De hittas som hänsynträd på hyggen, enstaka som står kvar i ungsogor samt relativt allmänt spridda i urskogsartade äldre barrskogar och brännor. I höglägeskogarna växer björken ofta i form av buketter, men här finns också enstammiga träd. Även träd med brandljud, det vill säga träd som klarat den senaste branden, är påträffade. De äldsta björkarna har ofta en grov bark och på dessa växer ofta många olika mossor, lavar och svampar. Knottrig blåslav, lunglav och björkeldticka är några av de mer krävande arter som påträffats växande på åldriga björkar i Ekopark Jovan.

Sälg

Naturvärdesträd av sälg utgörs av grova, yviga träd med skorp bark, ibland flerstammiga och ofta med en intressant lav- och svampflora. Man finner dem även i de mer brandpåverkade bestånden, som exempel-

vis i tallbrännor, men då ofta i mer fuktiga partier. Riktigt gamla sälgar finns spridda i de urskogsartade granbestånden. Men sälgar finns i alla typer av skogar, också som hänsynträd i ungsogor, produktionskogor och på hyggen. Åldern liksom grovlek varierar stort. På sälgarna växer ofta en intressant lavflora, som njurlav, lunglav och skrovellav. En av karaktärsarterna i ekoparken är doftticken som uteslutande växer på sälg.

Asp

Naturvärdesträd av asp finns oftast i de mer brandpräglade skogarna, men hittas också som kvarlämnade hänsynträd på hyggen och i ungsogor. Även hela aspkloner kan vara lämnade. Runt vätar växer ofta grova aspar med moss- och lavrik bark. Naturvärdesträd av asp utgörs av träd med grov och skrovlig stam och ofta med grova grenar och skorp bark samt med grovgrenig och yvig krona. Oftast finns intressanta lavar och mossor på stammarna, som asphättemossa, skinnlav, lunglav, gelélav och stor aspticka. Riktigt gamla naturvärdesträd av asp kan hittas i urskogsartade barrskogar och gamla brännor. Dessa träd utgör viktiga substrat för insekter, lavar och mossor. De är också viktiga som boträd för bland annat spillkråka, gråspett och tornseglare. Även enstaka aspar med brandljud är påträffade.

Rönn

Enstaka naturvärdesträd av trädformiga rönnor förekommer i några få bestånd. Rönnen är ändå ett mycket ovanligt trädslag i Ekopark Jovan och det är mycket ovanligt med riktigt gamla rönnor. De äldsta rönnorna har alltid en spännande lavflora. Enstaka träd med njurlav, lunglav och skrovellav har hittats. Naturvärdesträd av rönn kan också hittas vid de gamla kronotorpen, som gamla gårdsträd.

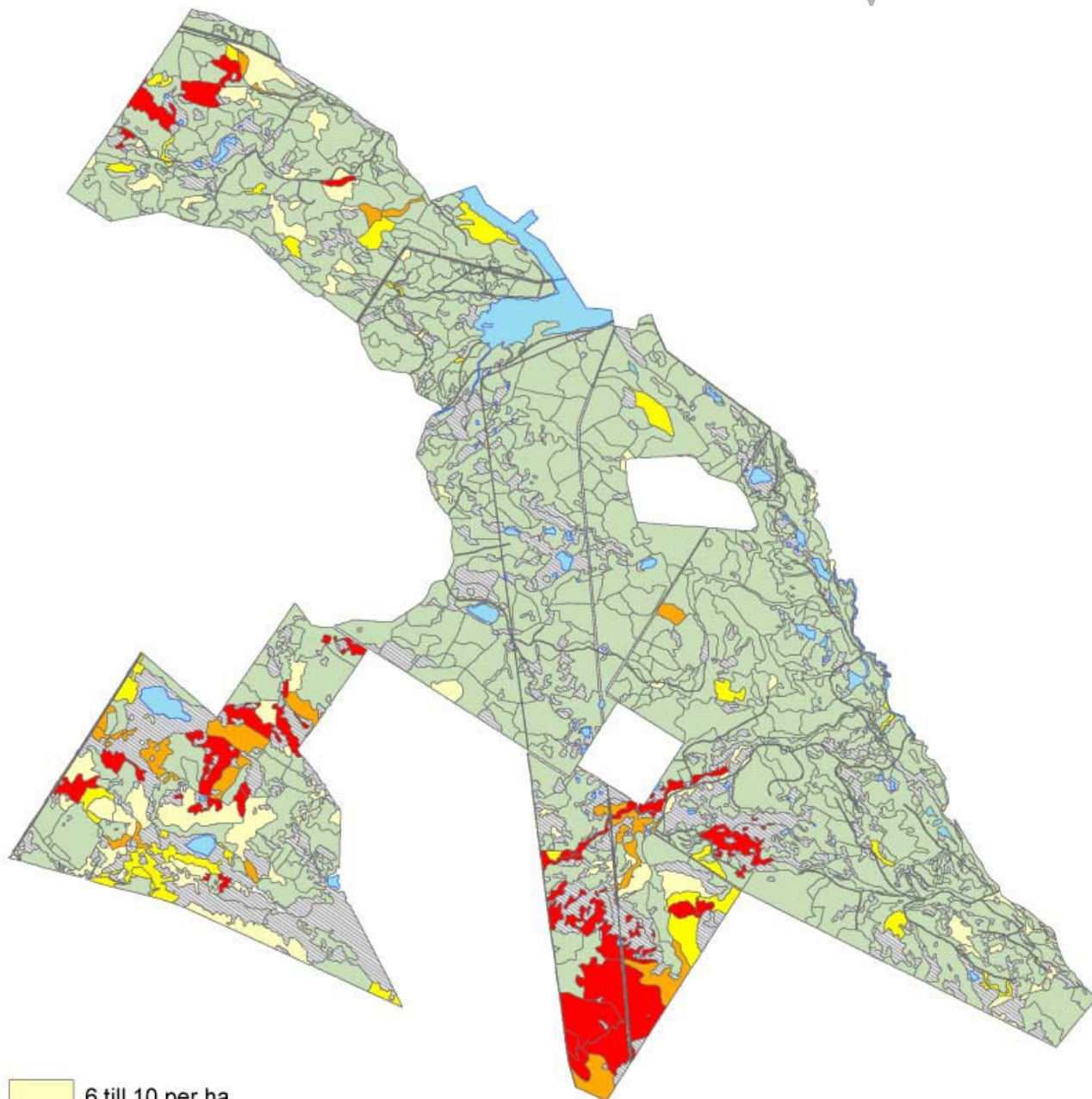
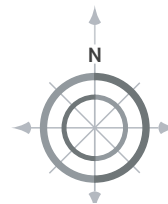
Kartorna på följande sidor visar den geografiska fördelningen av de tre mest frekventa naturvärdesträdslagen i Ekopark Jovan – gran, tall, och björk.

Tabell 2. Antalet naturvärdesträd av olika trädslag per 100 hektar.

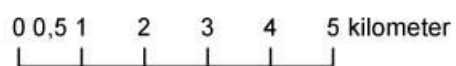
Totalt finns det cirka 1 400 naturvärdesträd per 100 hektar i Ekopark Jovan. Naturvärdesträd lämnas för att gynna arter som kräver stora, rejäla träd, som exempelvis kungsörnen. Jämfört med andra ekoparker i Sverige är förekomsten av naturvärdesträd mycket hög. De vanligaste naturvärdesträdslagen i ekoparken är gran följt av tall, björk, sälg och asp.

Trädslag	Gran	Tall	Björk	Sälg	Asp	Rönn	AI
Antal naturvärdesträd per 100 hektar	437	340	326	178	129	6	<1
Totalt för hela ekoparken	48 332	37 589	36 062	19 646	14 295	716	33

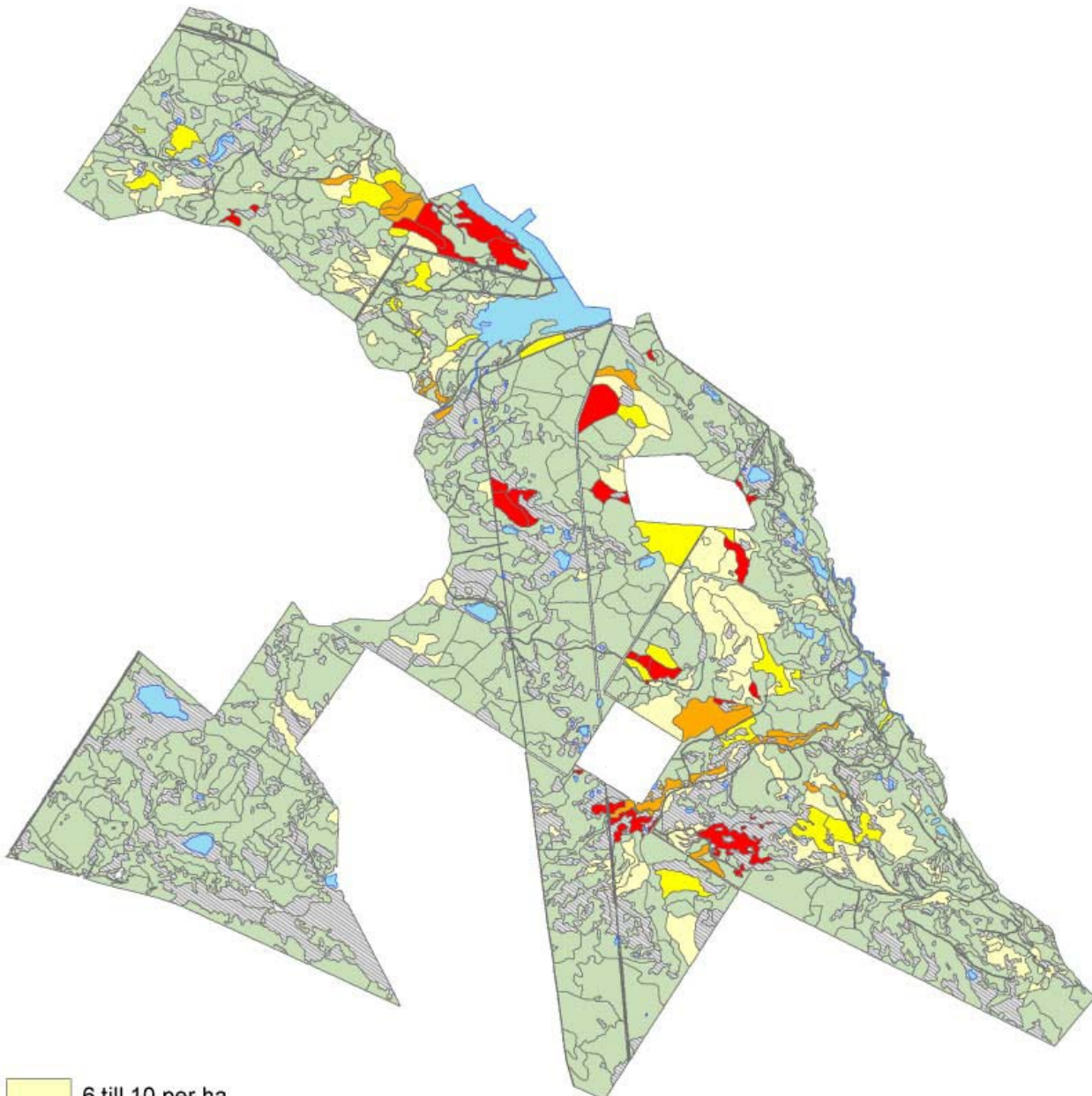
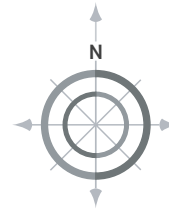
Karta 3. Naturvärdesträd av gran.

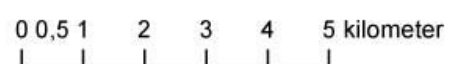
1:120 000

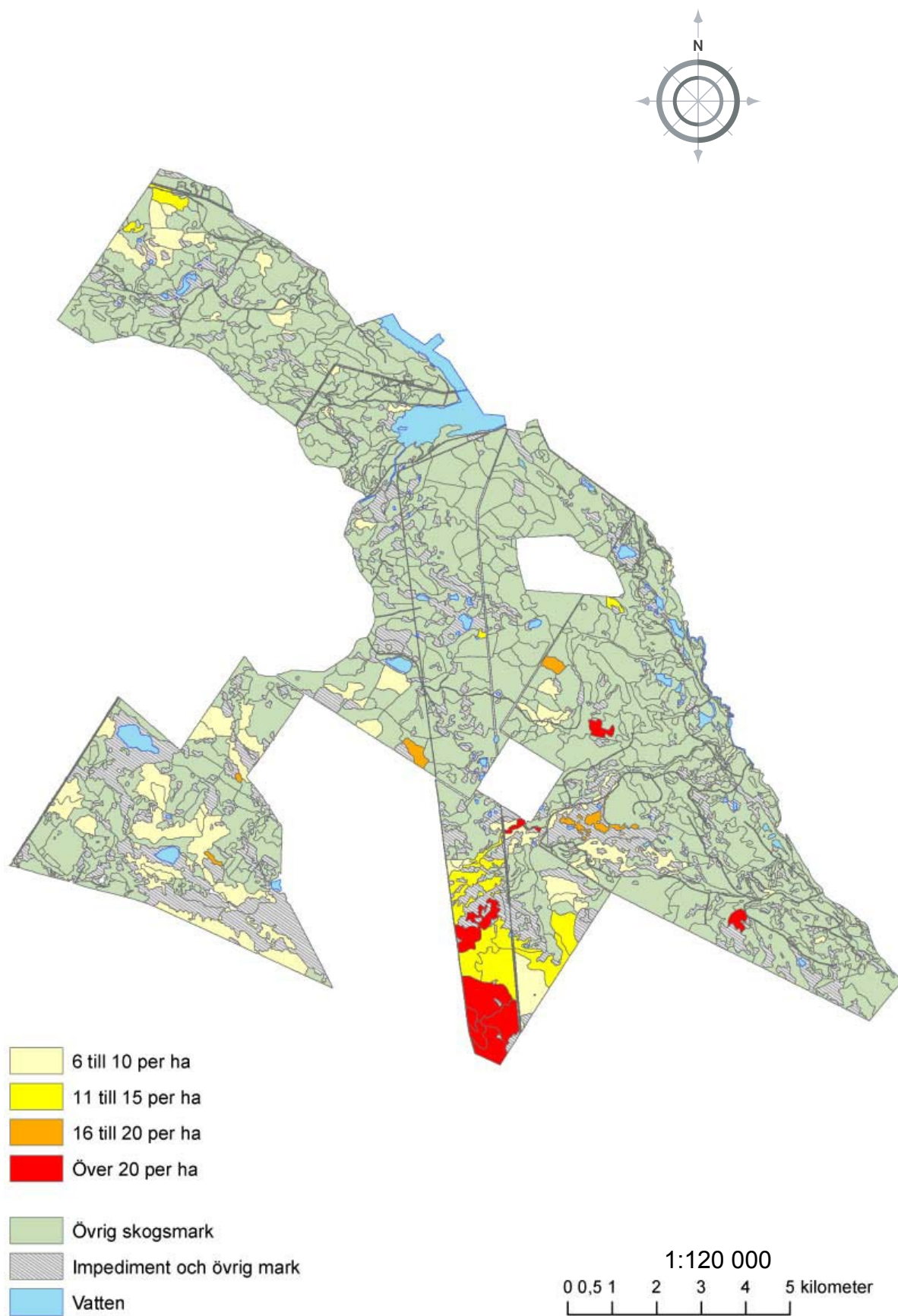
Karta 4. Naturvärdesträd av tall.

1:120 000

Karta 5. Naturvärdesträd av björk.

Död ved

En av de viktigaste kvalitéerna i skogen för hotade arter är mängden död ved, det vill säga stående och liggande döda träd. Mer än 1 000 arter i de svenska skogarna är beroende av dessa substrat.

Mängden stående död ved i Ekopark Jovan domineras av tall tätt följt av björk och gran medan liggande död ved domineras av gran tätt följt av tall och björk, se tabellerna 3 och 4.

De rikligaste förekomsterna av död ved i Ekopark Jovan hittas främst i områden av äldre höglägesgran-skog samt fläckvis förekommande i de äldsta succes-

sionerna. Men även i fuktiga skogsmiljöer finns rikligt med död ved. I tallnurskogarna finns också ofta ett stort antal tallågor och torrakor. De flesta torrakor av tall finns dock spridda i tallbrännorna och i skog-myrmosaikerna. Det finns även en hel del död ved i ungskogar där kvarlämnade torrakor blåst omkull. På de mer sentida hyggerna finns död ved lämnat som hänsyn i form av högstubbar, torrträd och lågor.

Kartorna på följande sidor visar den geografiska fördelningen av stående och liggande död ved av de tre mest frekventa trädslagen i Ekopark Jovan – tall, gran och björk.

Tabell 3. Stående död ved.

Mängden stående död av olika trädslag i form av antalet torrakor och högstubbar med minst 15 cm i brösthöjdsdiameter. Tall dominerar kraftigt följt av gran och björk. Totalt finns det cirka 925 torrakor och högstubbar per 100 hektar i Ekopark Jovan, vilket är en mycket hög mängd.

Trädslag	Tall	Björk	Gran	Sälg	Asp	Rönn
Antal torrakor per 100 hektar	325	263	242	53	41	0,5
Totalt för hela ekoparken	35 992	29 067	26 781	5 885	4 577	52

Tabell 4. Liggande död ved.

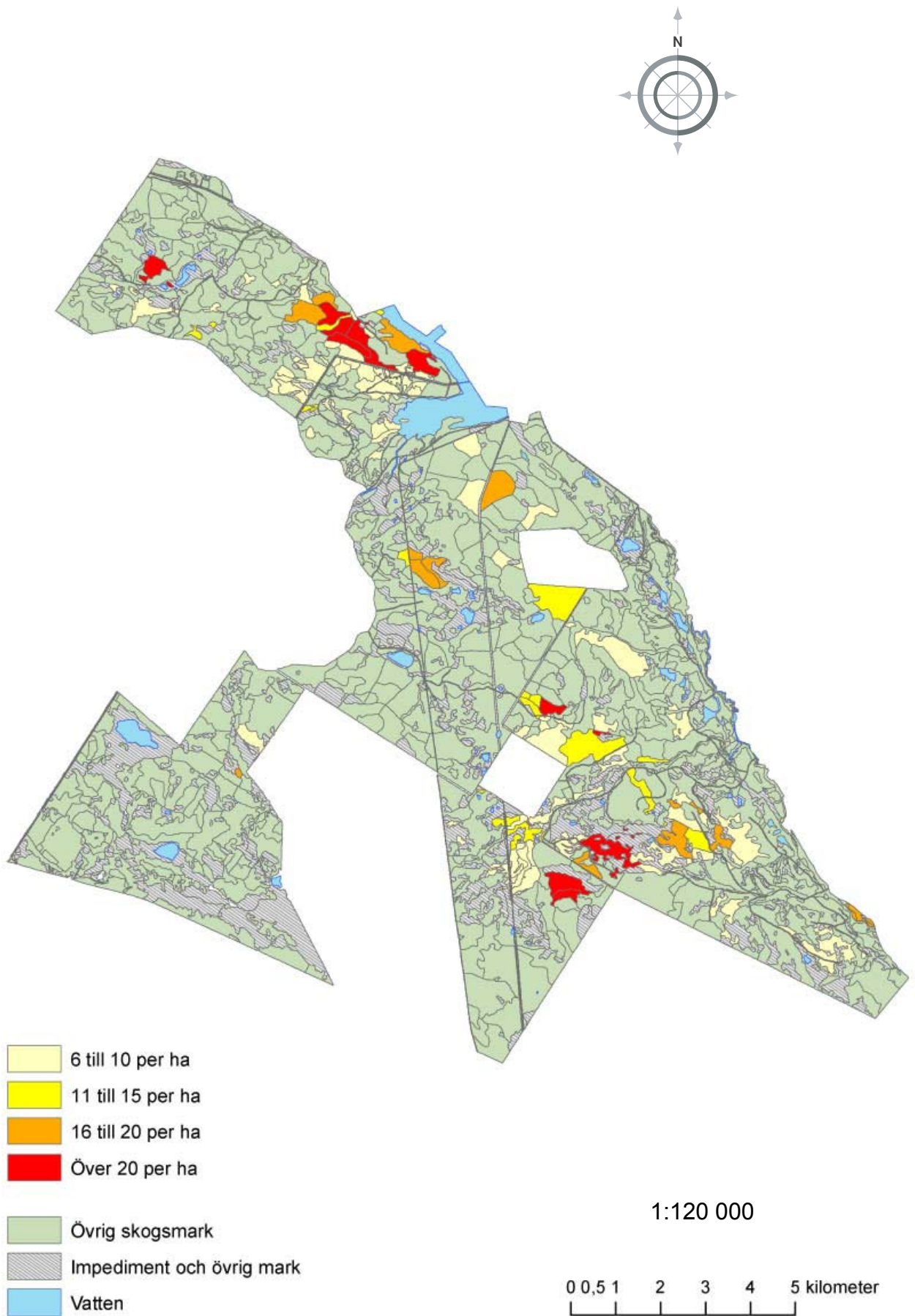
Mängden liggande död ved i form av antalet lågor, med minst 15 cm i brösthöjdsdiameter, per 100 hektar av olika trädslag. Tall dominerar kraftigt följt av gran och björk.

Trädslag	Gran	Tall	Björk	Sälg	Asp	Al
Antal lågor per 100 hektar	260	255	173	52	42	1
Totalt för hela ekoparken	28 724	28 238	19 174	5 732	4 640	125

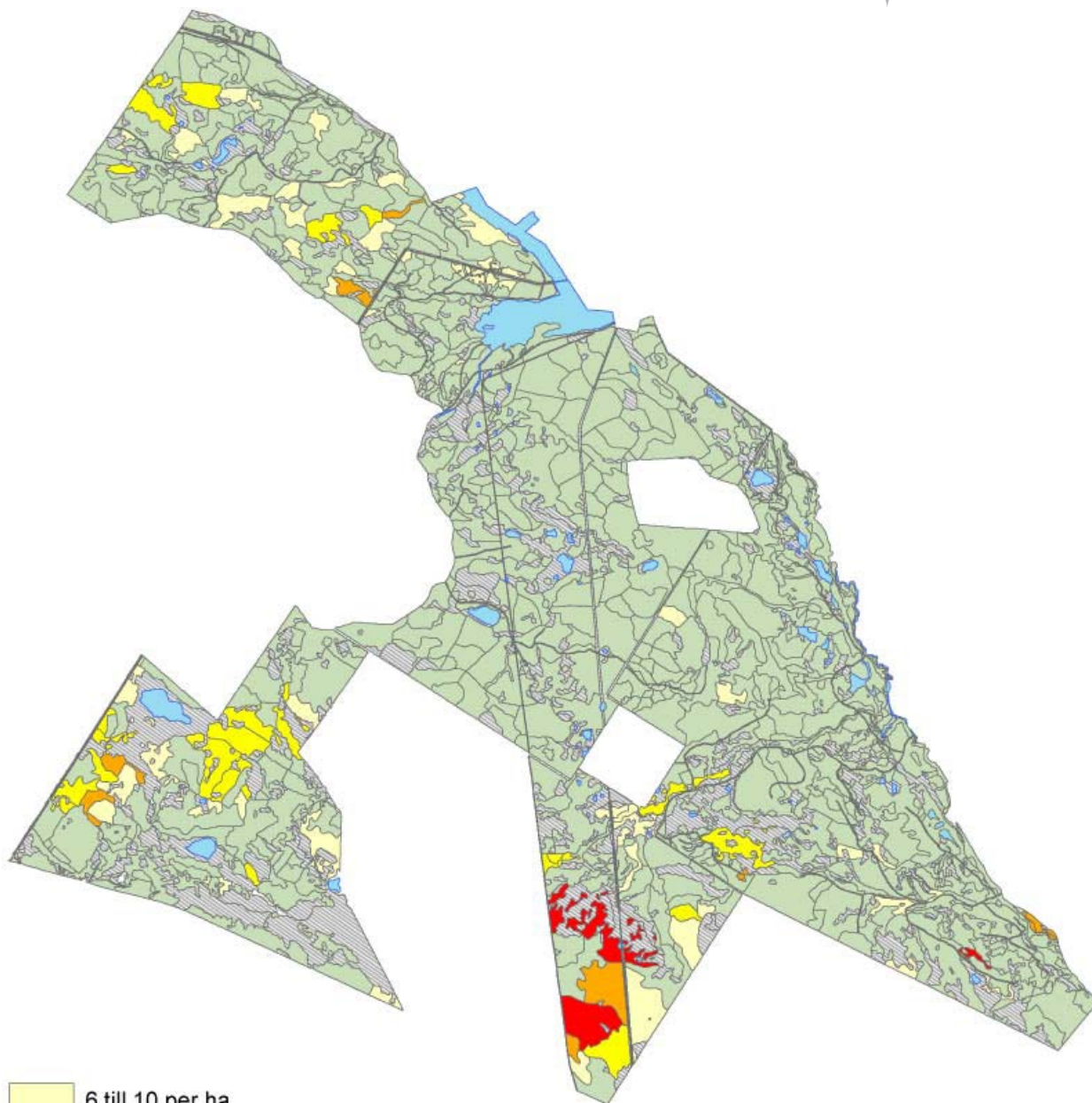
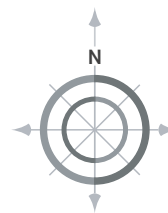

Död ved. På den här döda tallen ses varglav, en missgynnad art som är beroende av död ved. Den växer främst på torrakor och högstubbar i skog-myrmolex. Foto: Hans Sundström.

Karta 6. Stående död ved av tall.

Karta 7. Stående död ved av gran.

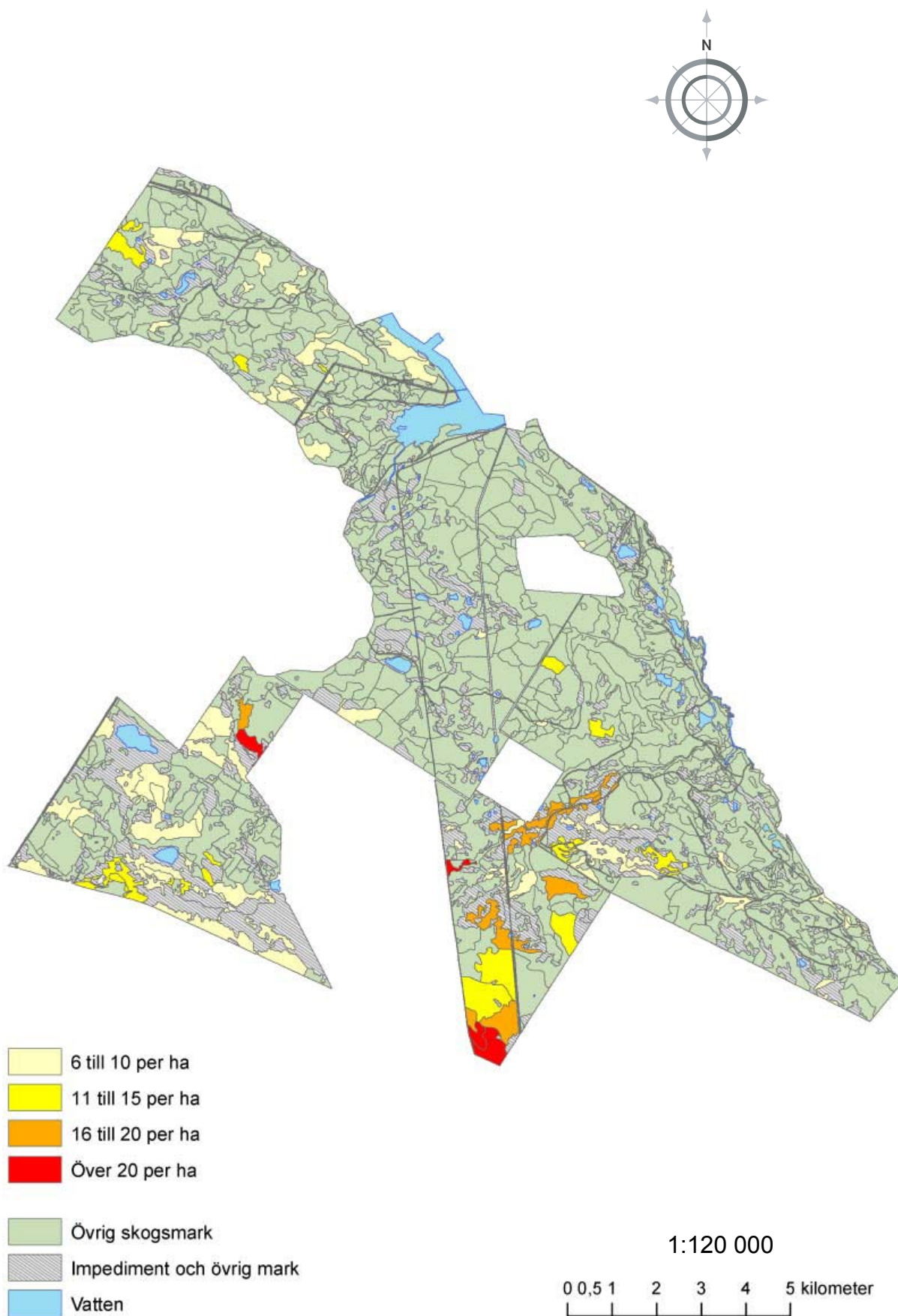
- 6 till 10 per ha
- 11 till 15 per ha
- 16 till 20 per ha
- Över 20 per ha

- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

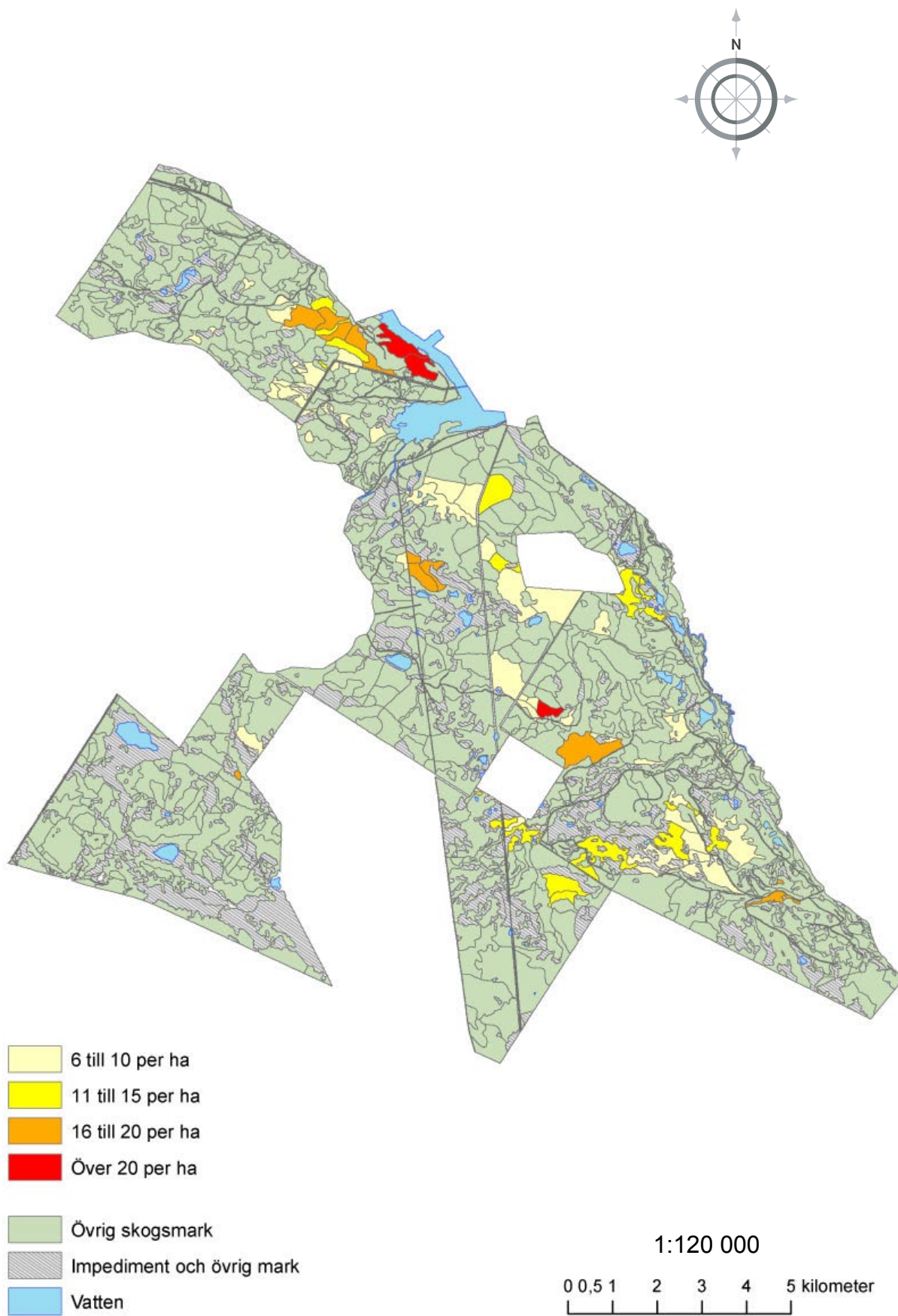
1:120 000

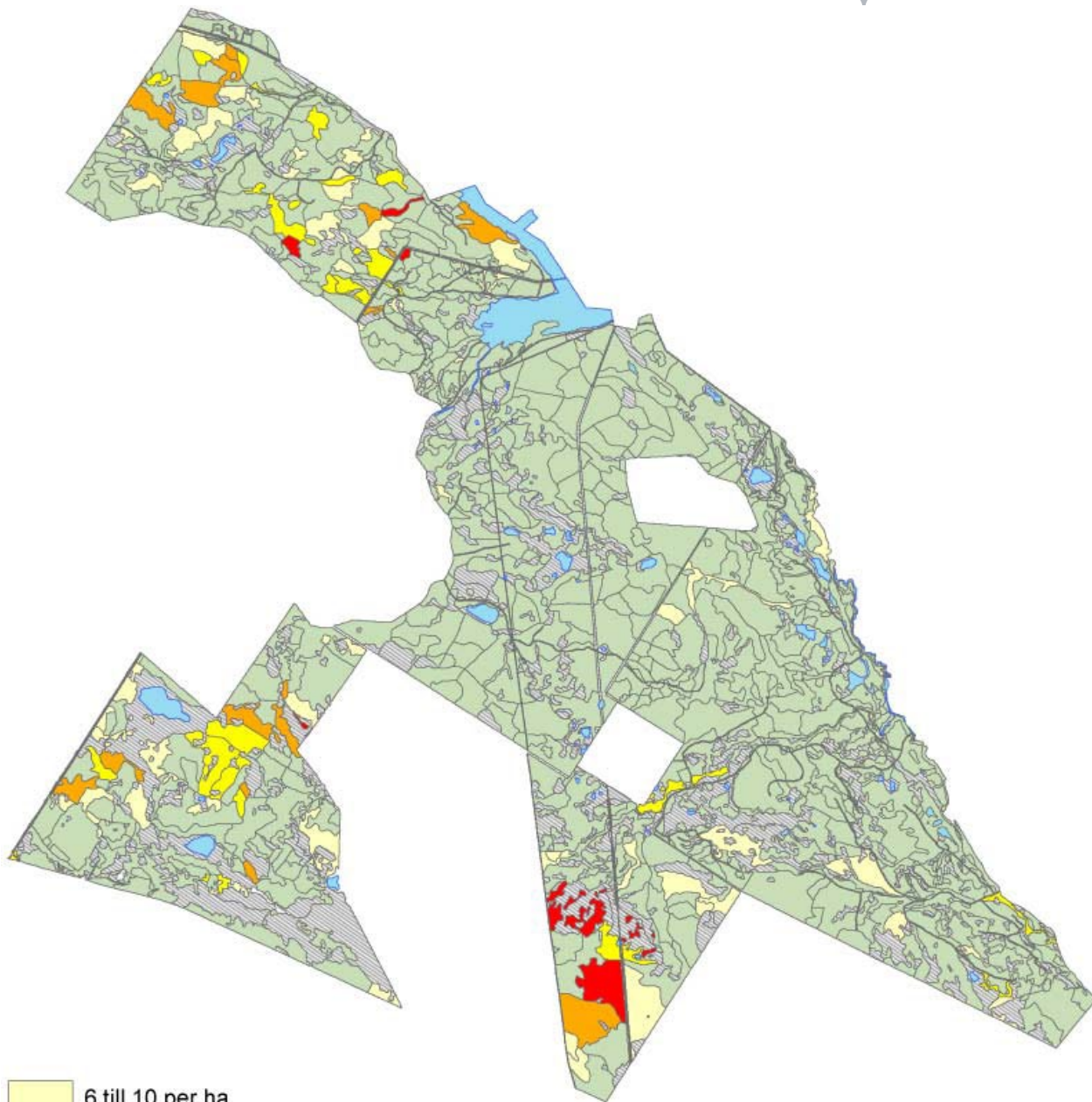
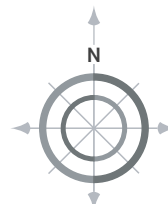
Karta 8. Stående död ved av björk.

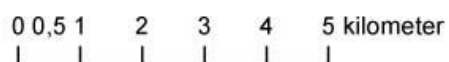
Karta 9. Liggande död ved av tall.

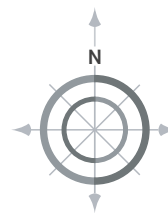
Karta 10. Liggande död ved av gran.

1:120 000

Karta 11. Liggande död ved av björk.

- 6 till 10 per ha
- 11 till 15 per ha
- 16 till 20 per ha
- Över 20 per ha

- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

1:120 000

0 0,5 1 2 3 4 5 kilometer

Mångfaldsanalys – resultat

För att sammanställa arternas behov av livsmiljöer i ekoparken görs en mångfaldsanalys. I mångfaldsanalysen kompletteras biotopbedömningarna från biotopanalysen med ett artperspektiv. Kraven på livsmiljöer för ansvarsarter och andra viktiga arter sammanställs och jämförs med de föreslagna naturvårdsåtgärderna. En sammanställning av samtliga naturvårdsintressanta arter funna i ekoparken görs, se tabell 5. Artfynden i Ekopark Jovan härrör främst från Sveaskogs ekoparksinventering 2004 och 2005 (databasen Nav inv), Länsstyrelsen i Västerbottens "Inventering av statliga skyddsvärda skogar", Fiskeriverket samt observationer från privatpersoner.

Totalt sett uppvisar Ekopark Jovan en stor mängd rödlistade arter inom flera artgrupper, särskilt vedlevande svampar och lavar. Området har stor betydelse för många arter som i dag har blivit sällsynta i det vanliga skogsbrukslandskapet. Detta gäller både som kärnområde där arterna kan överleva på lång sikt i livskraftiga populationer, och som spridningsområde varifrån arterna kan kolonisera mer spridda biotoper ute i det fragmenterade skogslandskapet runt ekoparken.

Med inventeringarna som underlag har ett urval av arter gjorts för mångfaldsanalysen, se tabell 6. Arterna i tabellen är sådana som vi klassat som särskilt naturvårdsintressanta, det vill säga typiska för området eller särskilt värdefulla av andra skäl. Flertalet är klassade som signalarter och många finns på rödlistan över hotade och hänsynskrävande arter.

Mångfaldsanalysen påvisade att naturvårdsinsatserna som planeras i Ekopark Jovan har en god samstämmighet med de funna arternas levnadskrav.

Totalt har 160 naturvårdsintressanta arter funnits, varav 55 av dem är rödlistade i kategorierna NT (Missgynnad), VU (Sårbar), EN (Starkt hotad) och DD (Kunskapsbrist).

Tretåig hackspett. En hackspettsart som lever i barrskogsmiljöer med riklig förekomst av döende och döda träd. Arten är rödlistad och benämns som sårbar. Foto: Kim Lill.

Vetenskapligt

namn:

latinskt namn enligt litteraturen

Svenskt namn:

svenskt namn enligt litteraturen

Signalartsvärde:

S3 högt signalvärde, S2 medelgott signalvärde, S1 lågt signalvärde

Frekvens (F):

0=ej bedömd, 1= enstaka-spar-sam, 2=allmän, 3=allmän-riklig

Tabell 5. Sammanfattning av samtliga naturvårdsintressanta arter funna i Ekopark Jovan.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Signalartsvärde	Frekvens	Rk	Källa
Däggdjur:					
<i>Castor fiber</i>	Bäver		0		Nav inv
<i>Gulo gulo</i>	Järv		0	EN	Lst
<i>Lynx lynx</i>	Lodjur		0	VU	Lst
<i>Martes martes</i>	Mård		0		Lst
<i>Ursus arctos</i>	Björn		0	NT	Nav inv
Fisk:					
<i>Salmon trutta</i>	Öring		0		Fiskeriverket
Fåglar:					
<i>Accipiter gentilis</i>	Duvhök		0		Nav inv
<i>Aegolius funereus</i>	Pärluggla		0		Nav inv
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn		1	NT	Nav inv
<i>Bombycilla garrulus</i>	Sidensvans		0		Lst
<i>Bonasa bonasia</i>	Järpe		0		Nav inv
<i>Buteo lagopus</i>	Fjällvråk		0	NT	Lst
<i>Coturnix coturnix</i>	Vaktel		0	NT	Lst
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka		2		Nav inv
<i>Parus cinctus</i>	Lappmes		0		Lst
<i>Parus montanus</i>	Talltita		0		Lst
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett		2	VU	Nav inv
<i>Perisoreus infaustus</i>	Lavskrika		3	NT	Nav inv
<i>Pinicola enucleator</i>	Tallbit		0	VU	Lst
<i>Strix nebulosa</i>	Lappuggla		1	NT	Nav inv
<i>Surnia ulula</i>	Hökuggla		1		Nav inv
<i>Tetrao tetrix</i>	Orre		0		Nav inv
<i>Tetrao urogallus</i>	Tjäder		3		Nav inv
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Gärdsmyg		0		Lst
Insekter:					
<i>Calitys scabra</i>	Skrovlig flatbagge		0	VU	Lst
<i>Callidium coriaceum</i>	Bronshjon	S3	0		Nav inv
<i>Nothorhina punctata</i>	Reliktbock	S3	0		Nav inv
<i>Tomicus minor</i>	Mindre mörghorre		0		Nav inv
Kärlväxter:					
<i>Aconitum lycoctonum</i>	Nordisk stormhatt	S3	2		Nav inv
<i>Carex loliacea</i>	Repestarr	S2	0		Nav inv
<i>Carex panicea</i>	Hirsstarr		0		Lst
<i>Convallaria majalis</i>	Liljekonvalj		0		Nav inv
<i>Corallohiza trifida</i>	Korallrot	S1	0		Nav inv
<i>Crepis paludosa</i>	Kärrfibbla	S2	0		Nav inv
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Ängsnycklar		0		Lst
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Jungfru Marie nycklar	S2	3		Nav inv
<i>Dactylorhiza maculata</i> spp. <i>fuchsii</i>	Skogsnycklar		0		Lst

Tabell 5. Sammanfattning av samtliga naturvårdsintressanta arter funna i Ekopark Jovan, forts.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Signalartsvärde	Frekvens	Rk	Källa
<i>Drosera anglica</i>	Storsileshår		0		Lst
<i>Frangula alnus</i>	Brakved		0		Lst
<i>Goodyera repens</i>	Knärot	S2	0		Nav inv
<i>Cicerbita alpina</i>	Torta	S2	3		Nav inv
<i>Listera cordata</i>	Spindelblomster	S1	2		Nav inv
<i>Diphasiastrum complanatum</i>	Plattlummer	S1	2		Nav inv
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Strutbräken	S3	2		Nav inv
<i>Melica nutans</i>	Bergslok		0		Lst
<i>Moneses uniflora</i>	Ögonpyrola	S2	0		Nav inv
<i>Paris quadrifolia</i>	Ormbär	S2	0		Nav inv
<i>Parnassia palustris</i>	Slätterblomma		2		Nav inv
<i>Phragmites australis</i>	Bladvass		0		Lst
<i>Prunus padus</i>	Hägg		0		Nav inv
<i>Selaginella selaginoides</i>	Dvärglummer		0		Lst
<i>Tofieldia pusilla</i>	Björnbrodd		0		Lst
<i>Trichophorum alpinum</i>	Snip		0		Lst
Lavar:					
<i>Alectoria sarmentosa</i>	Garnlav	S1-3	3		Nav inv
<i>Bryoria fremontii</i>	Talltagel		0		Nav inv
<i>Bryoria furcellata</i>	Nästlav	S1	1		Nav inv
<i>Bryoria nadvornikiana</i>	Violettgrå tagellav	S3	1	NT	Nav inv
<i>Calicium denigratum</i>	Blanksvart spiklav	S2	1		Nav inv
<i>Calicium parvum</i>	Liten spiklav	S2	0		Nav inv
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	Gulnål	S1	2		Nav inv
<i>Chaenotheca gracillima</i>	Brunpudrad nållav	S3	2	NT	Nav inv
<i>Chaenotheca laevigata</i>	Nordlig nållav	S3	1	NT	Nav inv
<i>Chaenotheca subroscida</i>	Vitgrynig nållav	S2	1		Nav inv
<i>Chaenothecenopsis fennica</i>	Blågrå svartspik		1		Nav inv
<i>Chaenothecenopsis viridialba</i>	Vitskaftad svartspik	S3	0	NT	Lst
<i>Cladonia parasitica</i>	Dvärgbägarlav	S3	2	NT	Nav inv
<i>Collema furfuraceum</i>	Stiftgelélav	S3	1	NT	Nav inv
<i>Collema nigrescens</i>	Läderlappslav	S3	1	NT	Nav inv
<i>Collema subnigrescens</i>	Aspgelélav	S3	1	NT	Nav inv
<i>Cyphelium karelicum</i>	Liten sotlav	S3	1	VU	Nav inv
<i>Evernia mesomorpha</i>	Grenlav	S3	1	VU	Nav inv
<i>Evernia prunastri</i>	Slånlav		0		Nav inv
<i>Hypocenomyce spp.</i>	Kolflarnlav	S1	3		Nav inv
<i>Hypogymnia bitteri</i>	Knottig blåslav	S3	3	NT	Nav inv
<i>Icmadophila ericetorum</i>	Vitmosslav	S1	2		Nav inv
<i>Lecidea botryosa</i>	Vedskivlav	S1	0		Lst
<i>Leptogium teretiusculum</i>	Dvärgtufs	S3	1		Nav inv
<i>Leptogium saturninum</i>	Skinlav	S3	3		Nav inv

Tabell 5. Sammanfattning av samtliga naturvårdsintressanta arter funna i Ekopark Jovan, forts.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Signalartsvärde	Frekvens	Rk	Källa
<i>Letharia vulpina</i>	Varglav	S3	1	NT	Nav inv
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	S3	3	NT	Nav inv
<i>Lobaria scrobiculata</i>	Skrovellav	S3	3	NT	Nav inv
<i>Microcalicium ahlneri</i>	Kortskaftad ärgspik	S3	1		Nav inv
<i>Nephroma articum</i>	Norrlandslav	S1	0		Nav inv
<i>Nephroma bellum</i>	Stuplav	S3	3		Nav inv
<i>Nephroma parile</i>	Bårdlav	S3	3		Nav inv
<i>Nephroma resupinatum</i>	Luddlav	S3	3		Nav inv
<i>Pannaria pezizoides</i>	Gytterlav	S3	1		Nav inv
<i>Parmeliella triptophylla</i>	Korallblylav	S3	1		Nav inv
<i>Phaeocalicium spp.</i>	Kvistspikar spp.	*	1		Nav inv
<i>Pyrrhospora elabens</i>	Vedflamlav	S3	0		Nav inv
<i>Ramalina thrausta</i>	Trådbrosklav	S3	1	EN	Nav inv
<i>Sclerophora coniophaea</i>	Rödbrun blekspik	S3	1	NT	Nav inv
Mossor:					Nav inv
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	Vedtrappmossa	S3	2	NT	Nav inv
<i>Campylium stellatum</i>	Guldspärrmossa		0		Lst
<i>Dicranum fragilifolium</i>	Skör kvastmossa	S3	1		Nav inv
<i>Helodium blandowii</i>	Kärrkamossa	S2	1		Nav inv
<i>Hylocomium umbratum</i>	Mörk husmossa	S1	0		Nav inv
<i>Orthotricum gymnostomum</i>	Asphättemossa		3		Nav inv
<i>Paludella squarrosa</i>	Piprensarmossa		0		Lst
<i>Philonotis fontana</i>	Källmossa		1		Nav inv
<i>Plagiomnium medium</i>	Bågpraktmossa	S3	1		Nav inv
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	Källpraktmossa	S2	1		Nav inv
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Kammossa		0		Nav inv
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	Kranshakmossa		1		Nav inv
<i>Sarmentypnum sarmentosum</i>	Blodskedmossa		0		Lst
<i>Scorpidium scorpioides</i>	Korvskorpionmossa		0		Lst
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	Purpurvitmossa		0		Lst
<i>Sphagnum wulfianum</i>	Bollvitmossa	S3	1		Nav inv
<i>Splachnum luteum</i>	Gul parasollmossa		1		Nav inv
<i>Tomentypnum nitens</i>	Gyllenmossa	*	0		Lst
Svampar:					
<i>Amylocystis lapponica</i>	Lappticka	S3	1	NT	Nav inv
<i>Anomoporia kamtschatica</i>	Vaddporing		0	NT	Privat person
<i>Antrodia albobrunnea</i>	Fläckporing	S3	0	VU	Nav inv
<i>Antrodia heteromorpha</i>	Tickmussling	*	1		Nav inv
<i>Antrodia pulvinascens</i>	Veckticka	S3	1	NT	Nav inv
<i>Antrodia sinuosa</i>	Timmerticka		0		Lst
<i>Antrodia xantha</i>	Citronticka	*	1		Nav inv

Tabell 5. Sammanfattning av samtliga naturvårdsintressanta arter funna i Ekopark Jovan, forts.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Signalartsvärde	Frekvens	Rk	Källa
<i>Asterodon ferruginosus</i>	Stjärntagging	S3	1	NT	Nav inv
<i>Artomyces pyxidatus</i>	Kandelabersvamp	S3	1	NT	Nav inv
<i>Clavaria purpurea</i>	Purpurfingersvamp	S3	0	NT	Nav inv
<i>Climacocystis borealis</i>	Trådticka	S2	2		Nav inv
<i>Cystostereum murrainii</i>	Doftskinn	S3	2	NT	Nav inv
<i>Fomitopsis rosea</i>	Rosenticka	S3	3	NT	Nav inv
<i>Gloeophyllum protractum</i>	Tallstockticka	S3	1	VU	Nav inv
<i>Gloeoporus taxicola</i>	Blodticka	S3	2		Nav inv
<i>Haploporus odoros</i>	Doftticka	S3	3	VU	Nav inv
<i>Hapalopilus salmonicolor</i>	Laxticka		1	VU	Nav inv
<i>Hydnellum aurantiacum</i>	Orange taggsvamp	S3	0		Nav inv
<i>Hydnellum caeruleum</i>	Blå taggsvamp	S3	1		Nav inv
<i>Hydnellum ferrugineum</i>	Dropptaggsvamp	S3	1		Nav inv
<i>Inonotus leporinus</i>	Harticka	S3	2	NT	Nav inv
<i>Inonotus rheades</i>	Rävticka	S2	2		Nav inv
<i>Inonotus subiculosus</i>	Taigaporing		0	DD	Nav inv
<i>Lactarius zonarioides</i>	Granriskä	S2	1		Nav inv
<i>Laurilia sulcata</i>	Taigaskinn	S3	0	VU	Lst
<i>Leptoporus mollis</i>	Kötticka	S2	1		Nav inv
<i>Oligoporus lateritius</i>	Lateritticka	S3	1	VU	Nav inv
<i>Oligoporus sericeomollis</i>	Silkesporing		0		Privat person
<i>Oxyporus corticola</i>	Barkticka	S3	1		Nav inv
<i>Perenniporia subacida</i>	Gräddticka	S3	1	VU	Nav inv
<i>Phellinus chrysoloma</i>	Granticka	S1	3		Nav inv
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Ullticka	S3	3		Nav inv
<i>Phellinus lundellii</i>	Björkeldticka	*	2		Nav inv
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Gränsticka	S3	3	NT	Nav inv
<i>Phellinus pini</i>	Tallticka	S3	0		Nav inv
<i>Phellinus populicola</i>	Stor aspticka	S3	2	NT	Nav inv
<i>Phellinus viticola</i>	Vedticka	S1	2		Nav inv
<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkskinn	S3	2	NT	Nav inv
<i>Pseudographis pinicola</i>	Gammelgranskål	S3	3	NT	Nav inv
<i>Pycnoporellus fulgens</i>	Brandticka	S3	0	VU	Lst
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i>	Cinnoberticka		1		Nav inv
<i>Ramaria flava</i>	Gul fingersvamp	S3	0		Nav inv
<i>Sarcodon imbricatus</i>	Fjällig taggsvamp	S2	1		Nav inv
<i>Sarcodon squamosus</i>	Motaggsvamp	S2	1		Nav inv
<i>Skeletocutis lenis</i>	Gräddporing	S3	1	VU	Nav inv
<i>Skeletocutis odora</i>	Ostticka	S3	2	VU	Nav inv
<i>Skeletocutis stellae</i>	Kristallticka		1	VU	Nav inv
<i>Trichaptum fuscoviolaceum</i>	Violtagging	*	1		Nav inv
<i>Trichaptum laricinum</i>	Violmussling	S3	2	NT	Nav inv
<i>Veluticeps abietinus</i>	Daggskinn		1		Nav inv

Tabell 6. Särskilt intressanta rödlistade arter och signalarter funna i Ekopark Jovan samt deras naturvårdskrav och gynnande naturvårdsåtgärder.

Svenskt namn	Ekologi	Naturvårdsåtgärd
Tretåig hackspett	Lever i barrskogsmiljöer med riklig förekomst av döende och döda träd.	Lämpliga granbestånd lämnas för fri utveckling. Tillskapande av död ved.
Lavskrika	Trivs i sammanhängande större, äldre skogsområden med skiktad skog och en rik förekomst av hänglavar.	Spara stora skogsområden orörda och nyskapa skiktade skogar.
Tjäder	Trivs i orörda barrskogar och på myrmarker.	Lämpliga barrskogar lämnas för fri utveckling. Tillskapande av kjolgranar samt remisser mellan avdelningar. Förstärkt hänsyn i samtliga produktionsbestånd.
Bronshjon	Lever i senvuxna, gamla granar.	Bestånd där arten påträffats lämnas för fri utveckling.
Garnlav	Finns i barrskog med trädkontinuitet. Kan användas som indikator för kontinuitetsskog.	Bestånd där arten förekommer lämnas för fri utveckling.
Dvärgbägarlav	Växer på murkna äldre, grövre tallågor och stubbar. Främst i tallnaturskog.	Tillskapande av grova tallågor företrädesvis genom brand, men även genom ringbarkning av tallar.
Gelélavar	Förekommer främst på asp, men hittas även på sälg och rönn, i både öppna eller slutna bestånd.	Gynnande av bestånd med gammal asp genom NS-skötsel, eller genom att bestånden lämnas för fri utveckling.
Knottrig blåslav	Växer främst på gran och björk, men hittas även på sälg och tall. Frekvensen av laven visar på graden av trädkontinuitet.	Lokaler där arten finns lämnas för fri utveckling.
Varglav	Växer på torrakor i skog-myrmiljöer.	Stopp för vedhuggning i skog-myrmosaiker. Tillskapande av torrakor.
Lunglav och skrovellav	Växer på lövträd, rikligast i stabila och fuktiga miljöer med en lång kontinuitet av gamla lövträd.	Frihuggning av existerande värdräd vid behov samt nyskapande genom naturvårdsbränningar.
Trådbrosklav	Kräver gammal, senvuxen gran i miljöer med hög luftfuktighet, t ex bäckraviner.	Lavens växtplatser lämnas orörda med väl tilltagna kantzoner.
Vedtrappmossa	Växer på murken, död ved i barrskog, mest på grova tallågor och grova asplågor.	Tillskapande av grova tallågor. Slutna granskogar lämnas för fri utveckling.
Kandelabersvamp	Förekommer på grova asplågor, men även på annan murken lövved.	NS-skötsel för att få fram grova lövträd, som sedan får bli död ved.
Dofticka	Växer på sälg i grandominerande områden, gärna i fuktiga miljöer.	Växtplatser där arten förkommer lämnas för fri utveckling. Yngre sälgar gynnas genom skötsel.
Gammelgranskål	Arten växer på senvuxna gamla granar med skrovlig bark och föredrar skogar med hög fuktighet och stabilt mikroklimat. Det är en bra indikatorart för trädkontinuitet.	Lokaler där arten finns lämnas för fri utveckling. Restaurering av lämpliga granskogar till naturskogsliknande förhållanden.
Gräddporing	Förekommer mest på tallågor, oftast ganska murkna, i skogar med lång kontinuitet.	Tillskapande av grova tallågor genom brand i lämpliga tallskogar.
Ostticka	Krävande vedsvamp som växer på grova granlågor i urskogartade skogar. Finns i toppen i värdepyramiden för lågakontinuitet i norra Sverige.	Bestånd där arten påträffats lämnas för fri utveckling. Tillskapande av död ved i form av grova granar som rötas och får bli lågor i en del bestånd där dessa substrat saknas.
Rosenticka	Växer oftast på grova lågor av gran och är en god indikator på länge orörda skogar.	Lämpliga områden lämnas för fri utveckling. Tillskapande av förrötade lågor i lämpliga granbestånd där död ved saknas.
Violmussling	Uppträder främst på gran, men även tall. Den kan växa på såväl döende träd, högstubbar och lågor. Förekommer nästan uteslutande i gammelskogar.	Bevarande av nuvarande växtlokaler. Restaurering av lämpliga barrskogar till naturskogar.

Landskapsanalys – resultat

I landskapsanalysen kompletteras biotopbedömningarna med ett landskapsperspektiv. När de detaljerade uppgifterna från biotopanalysen och mångfaldsanalysen kopplas till kartor över ekoparken skapas en möjlighet att enkelt få fram landskapsekologiska översikter med hög noggrannhet. De ekologiska temakartorna har varit det viktigaste underlaget i den landskapsanalys som ligger till grund för naturvårds-satsningen inom ekoparken.

Landskapsanalysen belyser inte bara mängden av olika naturtyper och livsmiljöer utan även deras fördelning i landskapet. I samband med landskapsanalysen görs kompletteringar och förändringar av de föreslagna naturvårdsmålen från biotopanalysen för att skapa kärnområden, god konnektivitet (sammanbindning), naturliga störningar samt skoglig- och ekologisk representativitet.

Kärnområden

I landskapsanalysen har det identifierats och skapats kärnområden för särskilt viktiga naturtyper i Ekopark Jovan, se karta 12. Ett kärnområde är minst 100 hektar stort med en omfattande ekologisk satsning på det aktuella trädslaget. En viss skogsproduktion kan förekomma i delar av kärnområdet. Syftet med kärnområdena är att gynna arter som kräver större sammanhängande skogsområden. I Ekopark Jovan finns tolv kärnområden:

- fyra kärnområden för tall motsvarande 1 585 hektar
- fyra kärnområden för gran motsvarande 1 420 hektar
- två kärnområden för björk motsvarande 1 140 hektar
- två kärnområden för asp motsvarande 334 hektar

Den sammanlagda arealen kärnområden är 4 337 hektar. Ett visst överlapp av kärnområden förekommer, varför arealerna för de olika kärnområdena inte kan summeras rakt av för att erhålla den sammanlagda arealen kärnområden.

Biotopförstärkning och konnektivitet (graden av sammanbindning)

För att förstärka ekoparkens naturvärden har ett stort antal skogsbestånd använts för att förstärka eller utveckla olika naturvärden. Biotoperna som det kommer att satsas mest på är lövnaturskog, lövrik barrnaturskog och tallnaturskog från varierande ålderklasser. I framtiden kommer dessa områden vara av viktig betydelse för art- och genflöden.

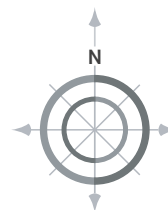
Spår i skogen. Den tretåiga hackspetten lämnar mycket tydliga spår på granstammarna. En ny teori kring det karakteristiska mönstret är att kådautsöndringen efter hackspettens framfart lockar till sig insekter som blir utmärkt föda för fågel. Foto: Hans Sundström.

För att säkerställa arters spridnings- och etableringsmöjligheter har möjligheten att sammanbinda avsatta områden med naturvårdsmål, eller kärnområden av samma karaktär, undersökts. Målklasserna från biotopanalysen har ändrats till NO eller NS i landskapsanalysen i ett antal bestånd där det har varit nödvändigt för att skapa en kontinuitet i korridorfunktionen. I några produktionsbestånd har målklassen inte ändrats, men här förväntas korridorfunktionen kunna beaktas med hjälp av den förstärkta hänsyn som kommer att lämnas i dessa bestånd (15-50 procent). På så vis skapas korridorer så att arter kan sprida sig mellan kärnområdena och mellan den avsatta naturvårdsarealen.

Naturliga störningar (processer)

I samband med fältarbetet, biotopanalysen samt litteraturstudier har de mest betydelsefulla naturliga störningarna identifierats:

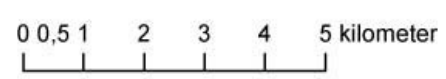
Karta 12. Kärnområden.

- Tall
- Gran
- Björk
- Asp

- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

1:120 000

Brand

Historiskt sett har skogsbranden sannolikt varit den mest betydelsefulla störningsfaktorn för de boreala ekosystemen innan människan storskaligt började påverka landskapet. Brandprägelns är tydlig i hela Ekopark Jovan, bortsett från en del av höjdlägena och andra naturliga brandrefuger. Det är gott om brandspår i form av brända stubbar, högstubbar, torrakor och lågor. Det finns många tallar med ett till flera brandljud och många granar samt enstaka björkar med brandljud spridda i ekoparken.

Bränderna förr var förmodligen inte beståndsdödande utan det var troligen lågintensiva bränder som var vanligast. Vissa torrår brann det dock sannolikt hårt och stora arealer kunde då slås ut. Den senaste branden i området härjade kring sekelskiftet 1900-talet. Sveaskogs mål är att återinföra branden som störningsfaktor i området.

Vind

Mindre partier med stormfällda träd finns. Exempelvis vid Jovanbäcken där ett mindre område på en kulle med tall blåst ner. I övrigt är det mer i hyggeskanter och ute på hyggen man hittar omkullblåsta träd.

Insekter

Inom ekoparkens finns alltifrån enstaka träd till trädgrupper som är angripna av insekter.

Skoglig representativitet

För att skapa en naturvårdssatsning som tar hänsyn till skogens historia tittar man på den skogliga representativiteten. Syftena med detta är två. Dels att jämföra naturvårdssatsningens areella fördelning på skogstyper med den fördelning som finns i ekoparken totalt. Dels att jämföra dagens trädslagsfördelning med situationen före det storskaliga skogsbrukets intåg. Ambitionen är att det framtida ekoparkslandskapet inte i alltför stor grad skall avvika från ett historiskt, förindustriellt tillstånd med avseende på trädslagssammansättning. Målet är även att successivt återskapa naturskogslika förhållanden i ekoparken.

Ekoparken är i dag ett typiskt utsnitt av barrskogslandskapet i Västerbottens inland med det väsentliga undantaget att påverkansgraden generellt är lägre i delar av Ekopark Jovan. Det storskaliga skogsbruket bedöms inte väsentligen ha påverkat trädslagssammansättningen i området med undantag för introduktionen av contorta. Avsikten med framtida skötsel är att fasa ut contortan och ersätta den med lämpliga inhemska trädarter.

Naturvårdssatsningen i ekoparken innebär att den avsatta arealen (NO och NS) avviker från landska-

Brandljud. Vissa av tallarna i Ekopark Jovan har spår efter upp till fyra bränder. Foto: Hans Sundström.

pets sammansättning av skogstyper. Främst genom att lövrika skogstyper har prioriterats framför gran- och talskogar. Det är dock ett medvetet val att överrepresentera satsningen på löv eftersom det generellt råder stor brist på äldre grovt löv i landskapet.

Ekologisk representativitet

De arter som nämns i mångfaldsanalysen stäms av mot de substrat och biotoper som den planerade naturvårdssatsningen skapar. Detta görs i syfte att försäkra sig om att de miljöer Sveaskog skapar kommer att gynna de prioriterade arterna.

I Ekopark Jovan är många av de naturvårdsintressanta arterna i mångfaldsanalysen knutna till gran- och tallnatureskogar med fuktiga stabila miljöer, sammanhängande gammelskogar, död ved i gynnsamma miljöer, gamla och senvuxna träd, gamla lövträd och brandpåverkade miljöer. Detta stämmer väl överens med de naturvårdande satsningar som görs i ekoparken, nämligen restaurering och bevarande av tallnatureskogar, lövrika barrnatureskogar, lövnatureskogar och grannatureskogar, tillskapande av död ved, frihuggning av lövträd samt genomförande av naturvårdsbränningar. Ekoparksplanen gynnar därmed de naturvårdsintressanta arterna som påträffats i Ekopark Jovan.

3. Naturvårdsmål i Ekopark Jovan

Ekologiska målbilder

Som ett resultat av fältinventeringen och de efterföljande landskaps- och mångfaldsanalyserna har ett antal ekologiska målbilder för landskapet och dess skogsbestånd utformats, se karta 13 på sidan 37. De ekologiska målbilderna uttrycker hur vi vill att skogen ska utvecklas i framtiden. För Ekopark Jovans del är målbilderna grannaturskog, tallnaturskog, lövrik barrnaturskog och lövnaturskog.

Grannaturskog

Historiskt sett var granbrännor i varierande succession den vanligaste typen av grannaturskog i Ekopark Jovan. De äldsta gransuccessionerna finns i brandrefugiäla områden på höjdlägena i skog-myrmosaikerna samt i fukt- och bäckdråg. Här brann granskogarna förmodligen mycket sällan eller kanske aldrig. I dag klassas 10 procent av ekoparken som granskog med höga naturvärden. Dessa representeras framförallt av successionsskog som karaktäriseras av senvuxna hänglavsrika miljöer med relativt stort inslag av löv. Denna naturtyp har minskat kraftigt i samband med dimensionsavverkningar och senare tiders trakthyggesbruk.

De viktigaste ekologiska kvalitéerna som kommer att eftersträvas i grannaturskogen, är miljöer med stabila mikroklimat och hög luftfuktighet, skiktade skogar med en blandning av frodvuxna och senvuxna träd samt en påtaglig träd- och lågakontinuitet. För att tillgodose denna tydliga brist i landskapet kommer gransuccessioner att lämnas för fri utveckling. Även några hyggen kommer att restaureras till grannaturskog. Det är hyggen där det inte gjorts någon förröjning och det är rikt på margranar som kan bilda en skiktad granskog.

Merparten av restaureringsmålen kommer att uppnås genom fri utveckling, men i vissa bestånd kommer utvecklingen att påskyndas med riktade skötselmetoder. Sådana metoder kan exempelvis vara att skapa död ved genom att röta ett antal träd i ett bestånd samt att friställa en del träd för att på sikt utveckla grova lågor.

Naturvårdssatsningen på gran kommer att resultera i att ytterligare 2 procent kommer att utvecklas till gransskogar med höga naturvärden, se tabell 7. Den totala arealen grannaturskogar blir därmed 12 procent av ekoparkens produktiva skogsmarksareal.

Grannaturskog. Grannaturskogen karaktäriseras av miljöer med stabilt klimat och hög luftfuktighet, samt en påtaglig kontinuitet av lågor. För att tillgodose denna tydliga brist i landskapet kommer gransuccessioner att lämnas för fri utveckling. Foto: Hans Sundström.

Tallnatskog

Tallnatskogen utgör i dag 9 procent av skogsmarksarealen i Ekopark Jovan. Av dessa utgör riktigt fina gamla orörda tallnatskogar en relativt liten del. Huvuddelen av den mer orörda tallnatskogen representeras av områden i branta och blockiga områden där grankonkurrensen är relativt liten. I dessa skogar förekommer äldre tallar med platta kronor och karaktäristiskt grova grenar och är av stor betydelse för exempelvis rovfåglars häckning. I stort sett all tallnatskog i ekoparken är brandpåverkad.

I tallskogens ekologi spelar de återkommande skogsbränderna en viktig roll för beståndsstrukturen och de arter som är knutna till dessa miljöer. Den brandpräglade tallskogen karakteriseras av en tydlig skiktning,

en stor åldersvariation och luckighet, ofta rikligt med brandskadade träd samt död ved i en mängd som styrs av brändernas intensitet.

Ett av restaureringsmålen i Ekopark Jovan är att återinföra branden till landskapet. I områden som är tekniskt eller på annat sätt olämpliga att bränna kommer Sveaskog att använda metoder som efterliknar de strukturer som branden skapar. Sådana metoder kan vara tillskapande av död ved genom katning, bankning eller ringbarkning. För att gynna tallnatskogens arter kommer Sveaskog även att lämna gammal tallskog för fri utveckling.

Med denna naturvårdssatsning på tall kommer arealen tallnatskogar att öka till 16 procent, se tabell 7.

Tallnatskog. Tallskogen i ekoparken har tydliga spår av tidigare bränder, vilket är ett viktigt inslag i tallskogens ekologi. Skogsbrand gör att träden hårdas mot angrepp av skadegörare, som till exempel vedinsekter och svampar, vilket gör att träden kan bli flera hundra år gamla. Ett av restaureringsmålen i ekoparken är att återinföra branden som störning i landskapet. Foto: Hans Sundström.

Lövnaturskog och lövrik skog

I ekoparken utgör lövnaturskogarna (över 50 procent lövinslag) cirka 2 procent av skogsmarken och lövrika barnnaturskogar (mellan 20–49 procent lövinslag) runt 9 procent. En stor utmaning i Ekopark Jovan är att säkerställa lövrika bestånd i alla åldrar. Det finns relativt gott om ungt löv i form av björk, asp och sälg. Den största bristen av löv i ekoparken är medelålders till gamla lövträd. Det äldre lövet finns framför allt i äldre granskogar, där även inslag av äldre asp i form av spridda grova träd samt aspkloner utgör en del.

Löv- och lövrika skogar gynnar många arter och bidrar till en rik fauna och flora. På 25 procent av ekoparkens skogsmarksareal kommer Sveaskog därför att bevara och utveckla lövandelen i ekoparken. Det görs genom olika aktiva åtgärder som till exempel friställning av lövträd, avverkning av gran i igenväxningsmarker och gynnande av löv i plant- och ungskogsrojningar. Inom lämpliga områden kommer naturvårdsbränningar och eventuellt stängsling att bidra till en ökad lövandel.

Arealen lövnaturskog i Ekopark Jovan kommer att öka från 2 procent till 9 procent och arealen lövrik

barnnaturskog kommer att öka från 9 procent till 16 procent, se tabell 7.

Lövskog. Andelen lövskogar i ekoparken är i dag liten. De flesta av dessa är yngre skogar. Men med hjälp av lövrestaurering är målet att andelen lövskog på sikt ska öka. Foto: Marlene Olsson Cipi.

Lövrik barnnaturskog. Den lövrika barrskogen är en viktig naturmiljö för många fågelarter, exempelvis järpar och många hackspettsarter, som hittar insektsföda och skydd i lövskogarna. Foto: Marlene Olsson Cipi.

Tabell 7. Ekologiska målbilder för Ekopark Jovan.

Tabellen visar andelen höga naturvärden samt andelen naturvårdsareal som kommer att tas i anspråk för att förstärka respektive naturtyp. Den totala naturvårdsarealen i Ekopark Jovan är 64 procent om andelen naturvårdsskogar (53 procent) summeras med andelen naturhänsyn som kommer att lämnas i ekoparkens produktionsskogar.

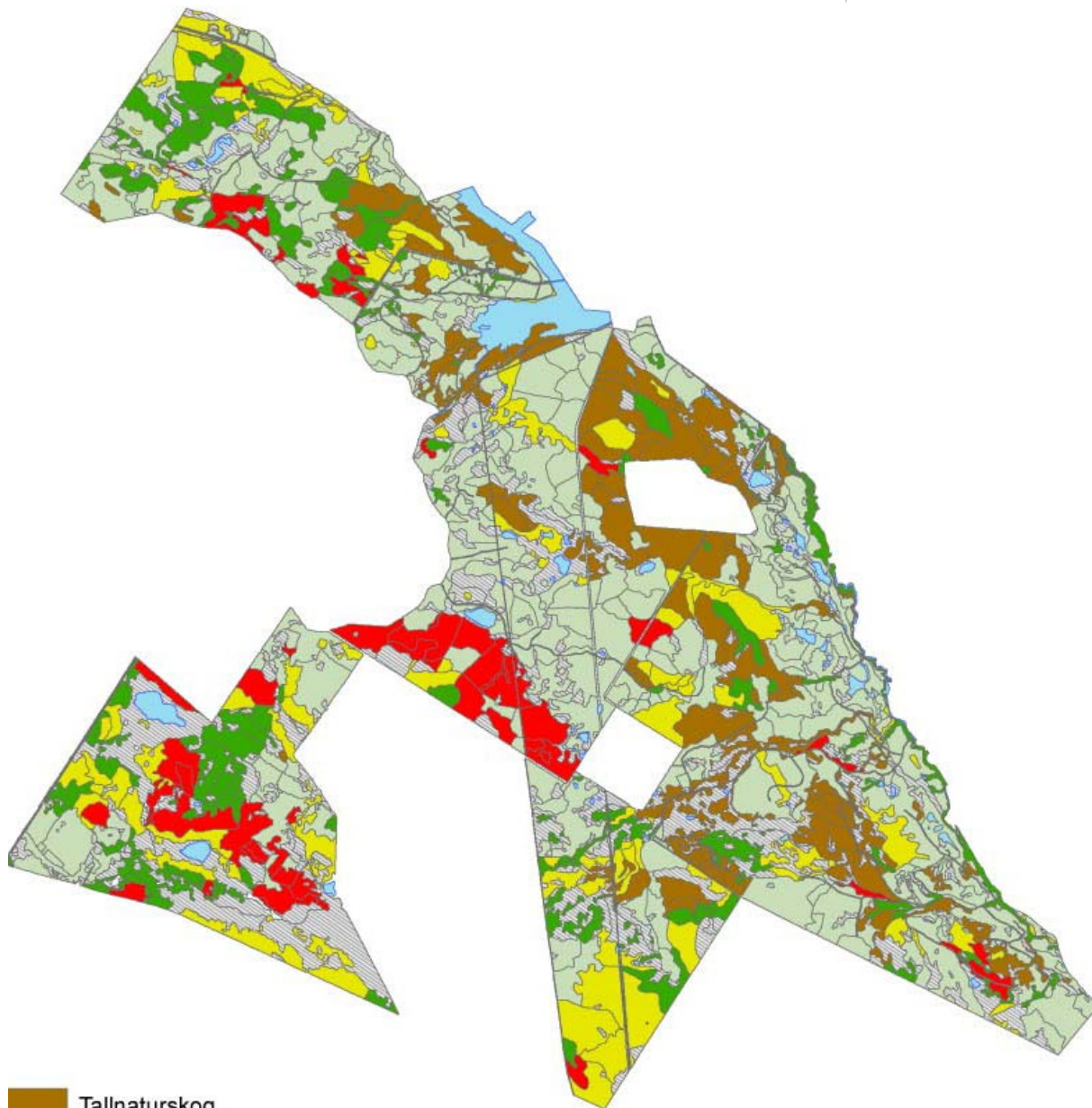
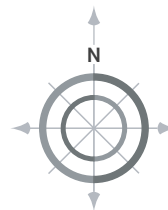
Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2007 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentar
Grannaturskog	10	2	12	Fri utveckling.
Tallnaturskog	9	7	16	Naturvårdsbränning och tillskapande av död ved.
Lövrök barnnaturskog	9	7	16	Naturvårdsbränning och frihuggning av lövträd.
Lövnaturskog	2	7	9	Naturvårdsröjning och frihuggning av lövträd.
Summa	30	23	53	
Produktionsskog	70	-23	47	Förstärkt hänsyn till natur- och kulturvärden i samtliga produktionsbestånd.

Produktionsskog med förstärkt hänsyn

Skogsbestånd som inte används för bevarande eller restaurering av biotoper och som saknar egentliga naturvärden kommer att användas för skogsproduktion. Vid gallringar och föryngringsavverkningar i dessa skogar lämnar Sveaskog förstärkt naturhänsyn i samtliga bestånd (15–50 procent av arealen lämnas

till naturvård). Den lämnade hänsynen kommer att beaktas genom exempelvis gynnande av löv, kvarlämnande av naturvärdesträd och breda kantzoner mot myrar och vattendrag. Produktionsbestånd med contorta kommer att på sikt att avvecklas och ersättas av inhemska trädslag.

Karta 13. Ekologiska målbilder.

- Tallnaturskog
- Grannaturskog
- Lövrik barrnaturskog
- Lövnaturskog

- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

1:120 000

Skogslandskapets vattenmiljöer

Naturvårdssatsningen i ekoparksplanen avser i första hand skogsmiljöer, men berör även ekoparkens olika vattenmiljöer.

Skogsbäckar och tjärnar

Det är relativt gott om småvatten i varierande storlekar i ekoparken. Cirka tre procent av ekoparken består av vatten i form av bäckar och tjärnar. I området finns många små opåverkade skogsbäckar, vilka några av dem håller rikligt med död ved. Fina smätjärnar finns utspridda i landskapet, speciellt i skog- myrmosaikerna. Vätar är ett viktigt inslag i ekoparken, ofta har de fina strandskogar med höga naturvärden.

Jovanbäcken och Mejvanbäcken är två fina större skogsbäckar i ekoparken. Båda omges till största delen av skogar med höga naturvärden. Variationen av skogstyp, naturvärde och biotoptyp i dessa skogar är stor. Bäckarna ringlar sig genom lövrika ungskogar, grannaturskogar, brandpåverkade barrblandskogar, tallnaturskogar, myrmosaiker, myrskogar och hållmarker. Skogarna och bäckarna varierar starkt mellan att i det närmaste vara opåverkade till mer påverkade av dimensionshuggning och flottning. Rester från flottningsekopken finns i form av timmerkojor, flottrännor och stenkistor. Vattendragen varierar också med lugnflytande vatten, meandrande sträckor, hållar och mindre vattenfall.

Våtmarker

Cirka 14 procent av Ekopark Jovans totala areal är impedimentklassade som våtmarker. Därtill kommer andra våtmarker som sumpskogar och myrdrag. Våtmarker utgör generellt sett en av de mest artrika miljöerna i skogslandskapet med ett myller av insekter, växter och fåglar. Våtmarkerna fungerar också som biologiska reningsverk och renar vattnet på dess väg genom landskapet.

Speciellt i ekoparkens södra delar finns det gott om skog-myrmosiker. Dessa våtmarker är överlag opåverkade, framförallt då hydrologiskt sett. Ytterst ett fåtal av dem är påverkade av dikning, om än några alls. I ett av myrkomplexen växer den i Västerbotten mycket sällsynta varglaven.

Myrarna i ekoparken är intakta och ej påverkade av dikning. De består bland annat av öppna gräs- starr-bevuxna topogena kärr, soligena fastmattekärr och starrkärr. Många med en rik flora av våtmarksväxter. Påtagliga urskogstrukturer finns bitvis också långt ut i myrarna. Rester av flera hölador är påträffade på flera av myrarna och visar på att myrslätter bedrivits här tidigare. Det är den typen av påverkan som man framför allt ser spår av på ekoparkens våtmarker.

Myrlandskap. Cirka 14 procent av Ekopark Jovans areal består av myrmarker. De bedöms inte vara hydrologiskt påverkade, men spår från myrslätter finns på flera av myrarna. Foto: Hans Sundström.

Källpåverkad mark och källor

Det är relativt gott om källor/kalkkällor med varierande storlek och naturvärde. Här hittas också källpåverkad mark. Även järnockrakällor är påträffade i området. I de bestånd där källorna förekommer är det vanligt med en mosaikartad struktur med både löv- och barrträd. Det är också ofta gott om fuktiga lågor i dessa bestånd. Här hittas ofta spännande mossor, som många gånger är signalarter och visar på höga naturvärden.

Restaurering av skogliga våtmarker

I Ekopark Jovan bedöms restaurering av skogliga våtmarker inte behövas i någon större omfattning, men en ökad hänsyn till natur- och rekreationsvärden i form av kant- och skyddszoner runt bäckar, våtmarker och övriga vattendrag kommer i framtiden att bidra till en än bättre vattenmiljö i Ekopark Jovan.

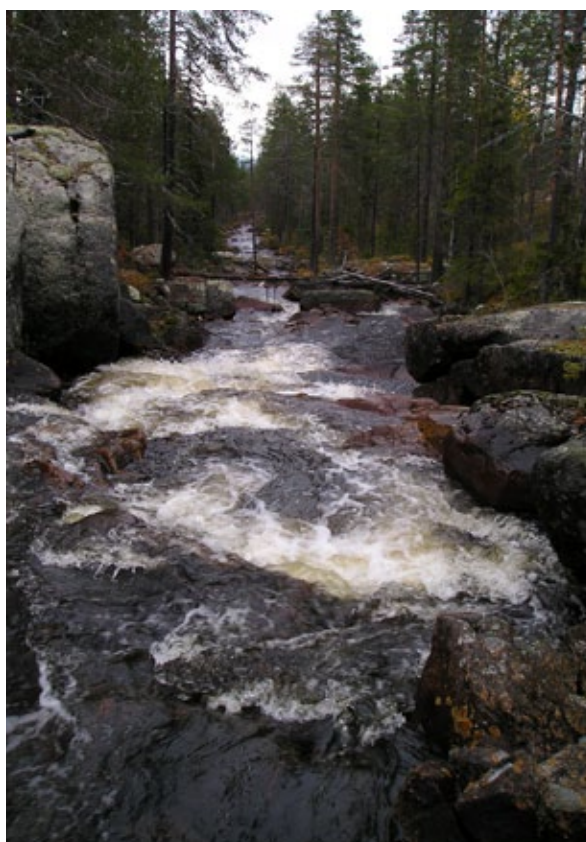
Sammanställning av målklasser och deras fördelning

För att kunna beskriva balansen mellan produktion och miljö i olika skogsbestånd använder sig Sveaskog av målklasser, se karta 14 på nästa uppslag. Målklassen beskriver naturvårdsambitionen för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas NO- och NS-bestånd medan bestånd satta till PF eller PG har skiftande produktionsmål. Målklassning är en långsiktig klassning och ambitionen är satt i ett flerhundraårigt perspektiv.

De fyra olika målklasserna definieras enligt följande:

- NO- naturvårdsmål där skogen lämnas orörd
- NS- naturvårdsmål med naturvårdande skötsel
- PF- produktionsmål med förstärkt naturhänsyn
- PG- produktionsmål med generell naturhänsyn

För att kvalitetsförbättra ekoparksplanen kan målklassen ändras från NO till NS och tvärtom. I en ekopark kan naturvårdsambitionen också höjas genom att ändra ett bestånds målklass från PG till PF liksom från PG/PF till NO/NS. Ändringar görs enbart efter

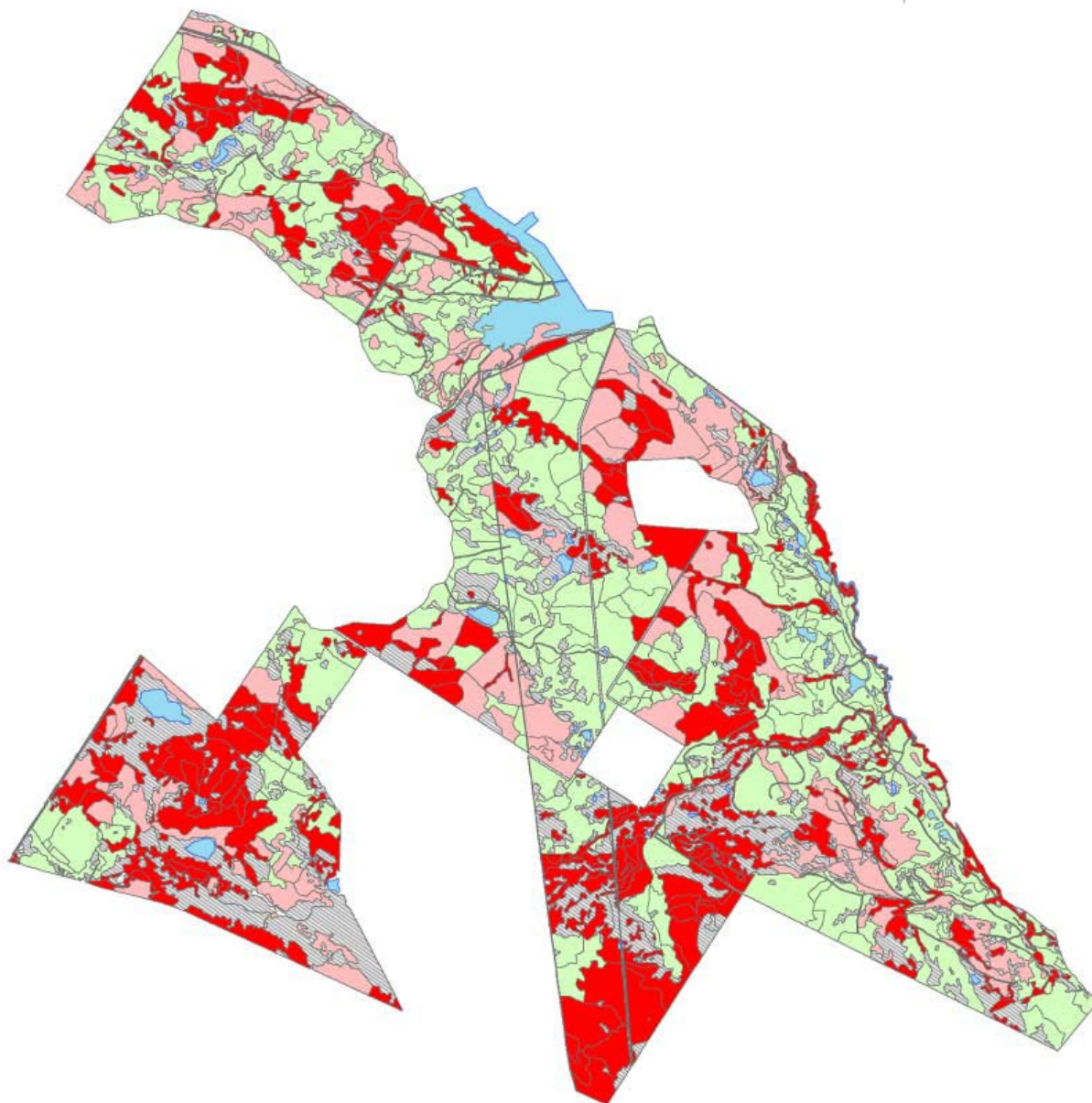
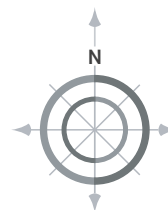
Jåvanbäcken. För att främja natur- och rekreationsvärden i ekoparken kommer kant- och skyddszoner att lämnas runt bäckar, våtmarker och övriga vattendrag. Foto: Hans Sundström.

överenskommelse med Skogsstyrelsen och berörd länsstyrelse. En sänkning av naturvårdsambitionen i en ekopark är inte tillåten.

För Ekopark Jovans del innebär målklassningen följande:

NO	31%
NS	22%
PF	47%
PG	0

Karta 14. Målklasser.

- Produktion med förstärkt hänsyn
- Naturvård skötsel
- Naturvård orört

- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

1:120 000

0 0,5 1 2 3 4 5 kilometer

4. Naturvårds- och produktionsmetoder

Av tradition har skoglig naturvård varit knuten till att lämna skogar orörda. Men under senare tid har behovet att även sköta skogar med höga naturvärden aktualiserats. Det övergripande motivet till att arbeta med naturvårdande skötsel är att bevara och utveckla biologisk mångfald. Det finns framför allt fyra olika anledningar till att naturvårdande skötsel behövs i det svenska skogslandskapet:

- Återskapa skogstyper som till stor del försvunnit genom bland annat hundra års skogsskötsel.
- Efterlikna de naturliga störningar som till stor del saknas i dagens skogar.
- Bevara och utveckla det biologiska kulturarvet.
- Utveckla ekologiskt funktionella skogslandskap.

Orörda områden

Att låta områden vara orörda är en naturvårdsmetod där skogen lämnas för fri utveckling. Notera att orördhet även kan vara en form av restaurering – till exempel att man lämnar en medelålders granskog orörd för att på sikt skapa en stabil grannaturskog. I vissa fall utgår restaureringen från äldre skogar, i andra fall från unga skogar.

Syftet är att få en opåverkad skogsmiljö där framförallt fuktighets- och kontinuitetskrävande arter kan finna sin livsmiljö. Punktvisa åtgärder, som till exempel fällande av inväxande granar invid äldre tallöverståndare kan förekomma. Här finns även undantagsvis förbehåll att i framtiden hugga fram naturvärdesmässigt särskilt värdefulla lövträd om behov föreligger för vissa arters fortlevnad. Likaså kan kulturminnesvårdande åtgärder äga rum som till exempel uppkapning av vindfällan över gamla stigar etc.

Ett av Sveaskogs övergripande mål med ekoparksplanen i Jovan är att lämna stora delar av de grandominerade urskogsartade skogarna för fri utveckling. En del av dessa skogar är lövrika, men här har bedömningen gjorts att lövvärderna inte är hotade.

Naturvårdande skötsel

Naturvårdande skötsel används som samlingsbegrepp för ett stort antal skötselmetoder som har till syfte att bibehålla eller utveckla skogens naturvärden. Naturvårdande skötselinsatser är ofta ett effektivt sätt att snabba på utvecklingen av bättre livsbetingelser för arterna i brukade landskap. Det kan till exempel handla om att återinföra en process som brand eller att snabbt tillskapa död ved där det råder brist på

detta substrat. Naturvårdande skötsel används även för att gynna ett visst trädslag genom att ta bort konkurrerande träd.

Naturvårdsbränning

Ekopark Jovan har en mycket tydlig brandprägel. Stora områden skog i ekoparken brann under den sista stora branden i området, kring sekelskiftet 1900-talet. Vid inventeringen har träd med upp till fyra brandljud hittats. Ett viktigt mål med restaureringsarbetet i Ekopark Jovan är att återinföra branden i landskapet och att arbeta med skötselmetoder som ska efterlikna de strukturer som branden skapar. Bränning av stående skog utförs för att skapa döende och döda träd vilka utgör viktiga substrat för mängder av djur och växter. Syftet är inte att döda all skog utan att skapa variation där vissa partier förblir opåverkade medan andra områden har en högre intensitet i branden. Detta medför en varierande dödlighet hos träden samt vissa områden där merparten träd dör.

Flera områden inom Ekopark Jovan är biologiskt relevanta att naturvårdsbränna, men då den praktiska aspekten ännu inte är helt utredd finns de potentiella bränningsobjekten listade som förslag.

Tillskapande av död ved

Ett tusental arter i de svenska skogarna är beroende av liggande eller stående död ved för sin överlevnad. Ett viktigt mål i restaureringsarbetet i ekoparken är därför att tillskapa mer död ved. I de fall naturvårdsbränning inte är lämpligt, exempelvis att det inte är praktiskt lämpligt, kommer vi istället att arbeta med andra metoder. Dessa metoder kan till exempel vara att medvetet döda träd genom ringbarkning, katning eller bankning.

Utglesning, frihuggning, luckhuggning och restaureringshuggning av gran

Ett av Sveaskogs mål med skötselåtgärderna i Ekopark Jovan är att värna om lövträden och deras ekologi. Andelen lövskogar och lövrika skogar med höga naturvärden kommer i framtiden att öka med hjälp av lövgynnande skötselåtgärder. Till exempel kan gran genom inväxning verka hämmande på lövträdens utveckling och till och med hota deras överlevnad på sikt. Därför kommer gran antingen röjas eller huggas ut i utvalda områden där naturvårdsambitionen är lövrika skogar eller lövdominerade skogar. Det bör dock påpekas att det alltid kommer att eftersträvas en viss andel gran även i dessa bestånd.

En annan relativt stor del kommer att vara röjningar av lövrika ungsskogar för att styra graninvandringen

till ett senare successionskede samt att på sikt skapa grovt löv. Åtgärderna kommer att förlänga lövträdens vitalitet med flera årtionden i en successionsföljd som skall få utvecklas fritt i omkring hundra år för att sedan nystartas genom naturvårdsbränning eller andra NS-åtgärder. Omfattningen av ovan nämnda åtgärder kommer dock att variera starkt beroende på utgångsläget.

Ekologisk leveranstid

En av ekoparksbegreppets grundvalar är att minst hälften av den produktiva skogsmarksarealen i en ekopark används som naturvårdsareal. Av Ekopark Jovans skogar har 30 procent höga naturvärden redan i dag. Dessa skogar är satta i målklass NO (naturvårdsareal som lämnas orörd) eller NS (naturvårdsareal med skötsel). Ett stort antal skogar som är lämpliga att restaurera för att på sikt utveckla höga naturvärden, 23 procent, har också klassats som NO- eller NS-skogar i ekoparksplanen, se tabell 8. De avsättningar och naturvårdsfrämjande skötselinsatser som görs i Ekopark Jovan kommer därför resultera i att naturvärdena successivt ökar med tiden. Tiden från i dag till dess att beståndet börjar uppvisa ekologiska värden kallas för beståndets ekologiska leveranstid, se karta 15. Notera att även orördhet kan utgöra en form av restaurering. Exempelvis kan en medelålders granskog lämnas orörd för att på sikt skapa en stabil grannaturskogsmiljö.

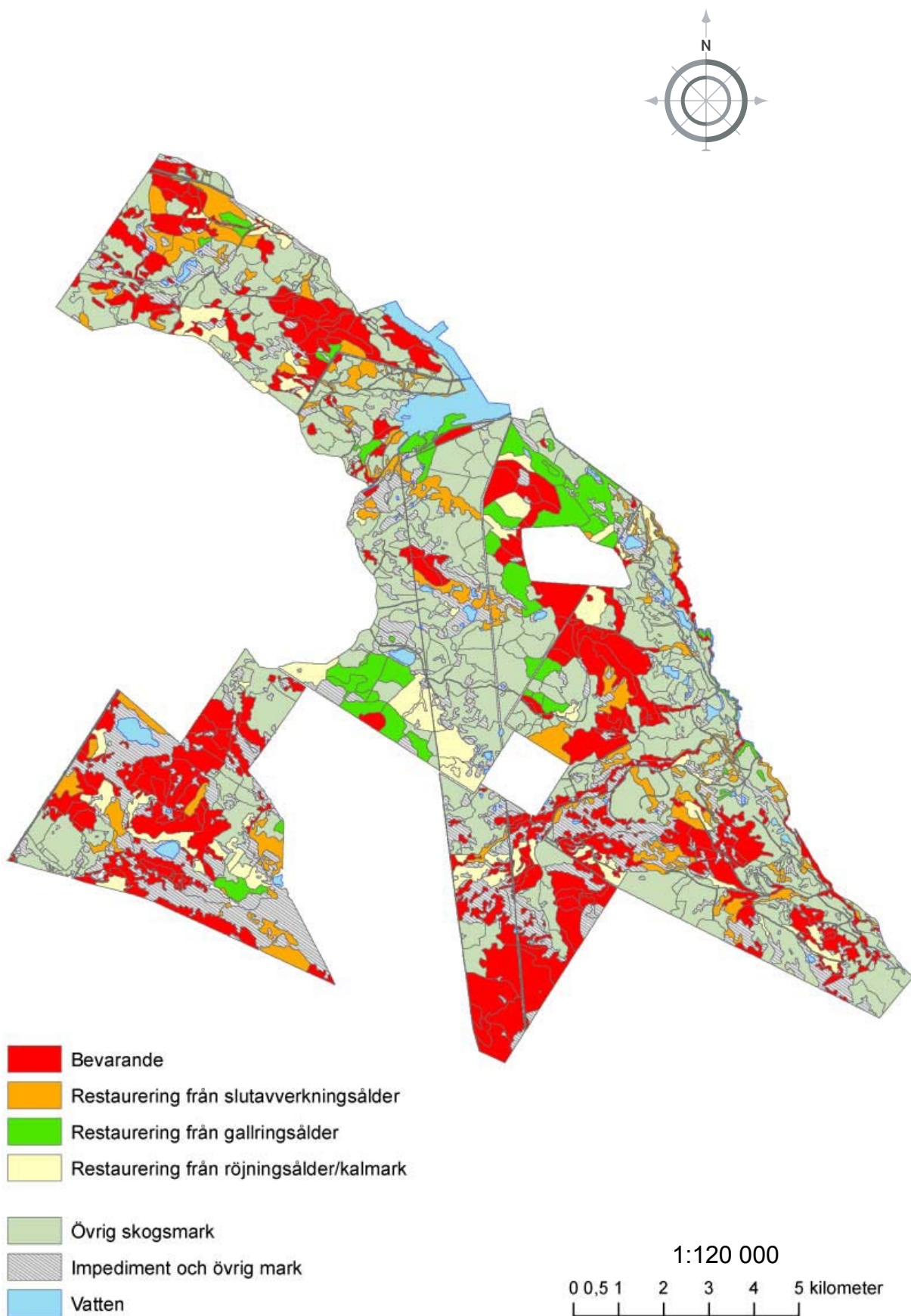
Naturvårdsåtgärd. Naturvårdsbränning är ett viktigt redskap för att återskapa höga naturvärden. Många av skogens arter är beroende av bränd skog på olika sätt. Foto: Sveaskog.

Tabell 8. Restaureringsskogarnas andel av naturvårdssatsningen uppdelade på åldersklasser.

Knappt hälften av Ekopark Jovans naturvårdsskogor utgörs av områden som inte har höga naturvärden i dag, så kallade restaureringsskogor. Dessa skogar kommer på sikt att utveckla höga naturvärden. Restaureringsinsatserna är relativt spridda i åldersklasserna, bortsett från restaurering från kalmark som utgör en mindre del.

Restaureringsklass	Restaureringsskogarnas andel av naturvårdssatsningen (%)	Areal (hektar)
Restaurering från äldre skogar	17	947
Restaurering från medelålders skogar	12	685
Restaurering från yngre skogar	12	672
Restaurering från kalmarker	3	148
Summa	43	2 452

Karta 15. Ekologisk leveranstid.

Skötsel av produktionsskogarna

Målklasserna PG och PF utgör samlingsbegrepp för ett stort antal produktionsmetoder med skiftande varianter av generell och förstärkt hänsyn. Nedan följer en beskrivning av dessa metoders användning i Ekopark Jovan.

Produktionsmål med förstärkt hänsyn (PF)

I Ekopark Jovans PF-bestånd har hänsynen en spännvidd på 15-50 procent. Omräknat till antalet lämnade träd varierar naturvårdsambitionerna i PF-bestånden följaktligen mellan 60-200 träd per hektar. Naturhänsynen utgörs ofta av en blandning av kantzoner, hänsynsytor och träd/trädgrupper. I Ekopark Jovan innebär den lämnade hänsynen ofta att gynna områdets lövandelar samt att ta särskild hänsyn till tjädernas ekologi i form av exempelvis bildandet av kjolgranar och remisser mellan bestånd.

Den stora hänsynsskalan har självfallet stor betydelse för både landskapsbilden och framför allt för beståndens framtida ekologiska förutsättningar. Därför finns ofta PF-bestånden med de högsta naturvårdsambitionerna i yttre förstärkningsområden till större värdekärnor eller i områden som gränsar till stora myrar, tjänar och vattendrag. Genomsnittet för PF-hänsynen i Ekopark Jovan är 22 procent. All återbeskogning i PF-bestånden kommer att ske genom självföryngring med fröträd eller genom plantering.

Produktionsmål med generell hänsyn (PG)

I Ekopark Jovan finns inga produktionsskogar med generell hänsyn, endast produktionsskogar med förstärkt hänsyn, se ovan.

Fröträd och skärmar

Fröträdsställningar och skärmar kommer att användas som en föryngringsmetod i produktionsskogarna.

Hur mycket som lämnas kvar av dessa fröträd avgörs av den bestämda hänsynsprocenten i i PF-beståndet samt hur mycket som redan lämnats som trädgrupper, hänsynsytor och kantzoner.

Vindfällan

Generellt upparbetas inga vindfällan i NO/NS-bestånden i ekoparken. Vindfällan får tas tillvara i PF-bestånd, dock inte av tidigare lämnad hänsyn och inte av lövträd. Träd som blåst över vägar, rastplatser och stigar etc får upparbetas. Ingen upparbetning av vindfällan får ske i ekoparken utan att ansvarig från Sveaskog hänvisat plats, trädslag och omfattning för detta.

Vid omfattande stormfällningar och/eller risk för barkborreskador görs en bedömning i samråd med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen hur situationen skall hanteras. Även här gäller ambitionen att i möjligaste mån lämna så mycket vindfällan kvar som möjligt enligt ovan, se bilaga 2 för närmare instruktioner för hantering av vindfällan inom Sveaskogs ekoparker.

Vedhuggning

Vedhuggning får enbart ske efter att ansvarig på Sveaskog anvisat plats, trädslag och omfattning för detta. Kontrakt skall skrivas med varje enskild vedköpare.

Vedhuggning kommer i första hand att ske i omedelbar anslutning till skogsbilvägarna. Framst som vägunderhållande åtgärd eller viltvårdsåtgärd men också för att framhäva estetiska eller kulturhistoriska värden i närmiljön till vägförbindelserna. I undantagsfall kan också vedhuggning förekomma på andra platser om den sammanfaller med naturvårdsmålen i ekoparken.

5. Rennäringen

Historiskt sett har området varit viktigt för rennäringen som nyttjat området under lång tid för vinterbete och flytt av renar. I dag ingår området i Vapstens samebys vinderbetesmarker.

För att garantera samexistens kommer Sveaskog i skötseln av ekoparken att ha samråd med samebyn om den detaljerade skötseln samt planerade naturvårds- och skötselåtgärder.

Rennäring. Ekoparksområdet har under lång tid nyttjats av samer och rennäring. I dag är det Vapstens sameby som nyttjar markerna. För att garantera samexistensen kommer Sveaskog ha årliga samråd med samebyn om skötseln i ekoparken. Foto: Veronica Edén

6. Kulturmiljövärden

Kulturvärden

I Ekopark Jovan finns många spår av intressanta kulturlämningar från olika tidsåldrar. Ekoparken och intilliggande skogsområden har genom tiderna haft stor betydelse för befolkningen i området.

Skogshuggar- och flottarepoken

Från slutet av 1800-talet och fram till 1960-talet var skogs- och flottningsarbete den huvudsakliga inkomstkällan för byarna runt ekoparken. Om vintrarna högg man i skogarna och på somrarna flottades timmer på Jåvanbäcken och Mejvanbäcken via Umeälven ned till sågverken och bruken vid kusten. Spår från denna tid finns kvar i form av mycket fina sten-kistor, flottningsrännor och spår från kojor där arbetarna bodde.

Kronotorp

Det finns gott om rester av gamla kronotorp i Ekopark Jovan. Man kan se husgrunder och igenväxande ängar och åkermark. Kronotorp var små odlingslägenheter som uppläts av staten på kronoparker från slutet av 1800-talet till 1930-talet. Syftet var att skogsbruket skulle få tillgång på arbetskraft i områden som annars var glest befolkade eller obebodda. Kronotorparen och hans familj fick bo och bruka sin odlingslott mot att han arbetade i statens skogar.

Fångstgropar

Fångstgropar användes förr i tiden för att jaga älg och annat vilt. Fångstgropar och fångstgropsystem finns på flera platser i ekoparken. Groparna var ursprungligen två meter djupa med nästan lodräta väggar och hade ibland spetsade träpålar på botten. 1864 förbjöds användandet av fångstgropar i Sverige.

Se karta 16 för de kulturvärden som påträffats under naturvärdesinventeringen av ekoparken. Vi vet att det även finns fler kulturvärden i ekoparken än de redovisade. Bland annat finns spår av slätter på flertal myrar i form av rester av slätterlador samt träkilar i gamla tallar. Spår av skogsbete och gamla stigar är andra spår från svunna tider.

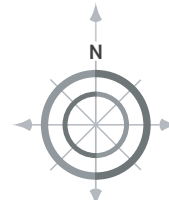
Kulturmiljövård

Att känna igen, bevara och sköta kulturvärden är en viktig del i Sveaskogs ekoparksarbete. I dialog med berörda personer avser Sveaskog att ta fram en bevarandeplan för de viktigaste kulturlämningarna inom Ekopark Jovan. Sveaskog kommer att sträva efter att göra de viktigaste lämningarna mer tillgängliga för besökare i området, bland annat genom skyltning och genom att lyfta fram historik om kulturminnena.

Kulturminne. Det finns gott om spår från svunna tider i ekoparken. I Jåvanbäcken finns fina stenkistor bevarade som minner om flottningsepoken. Foto: Hans Sundström.

Karta 16. Kulturvärden.

(Kulturvärde

- Övrig skogsmark
- Impediment och övrig mark
- Vatten

1:120 000
0 0,5 1 2 3 4 5 kilometer

7. Upplevelsevärden i Ekopark Jovan

Upplevelsevärden

Med sin vackra vildmarksnatur är Ekopark Jovan idealisk för friluftsliv. Inte minst tack vare det varierande skogslandskapet som erbjuder fina möjligheter till jakt, fiske, bär- och svamplockning.

För naturälskaren och äventyraren erbjuder ekoparken stora områden med urskogslika granskogar och lövrika miljöer. Det finns inga utmärkta vandringsleder men det finns mindre stigar här och var samt skogsbilvägar som gör ekoparken lättillgänglig. Som besökare kan man också vandra omkring i skogar tydligt präglade av inlandsisen, meta öring i Mejvån bäcken eller köpa jaktarrangemang och guideade naturupplevelser av turistentreprenör som arrenderar mark i ekoparken. Flera kulturminnen inom området erbjuder också en trevlig naturmiljö och landskapet bjuder på fina bärmarker, inklusive vidsträckt hjortronmyrar.

Hänsyn till upplevelsevärden

Sveaskog kommer att ta särskild hänsyn till upplevelsevärden i Ekopark Jovan. Exempelvis kommer vi i bestånd där produktionsmål sammanfaller med särskilda upplevelsevärden främst jobba med evighets-skärmar (minst 50 träd per hektar) för att öka upplevelsevärde och samtidigt gynna mångfalden.

Därutöver kommer området att skyltas upp och informationstavlor och besöksfolder med karta över området tas fram. Befintliga rastplatser, stigar etc., kommer också att ses över.

Upplevelse. Stenen är en lämning från inlandsisens avsmältning och kallas i folkmun för Storsten. Den var förr ett bra riktmärke för de som vandrade mellan byarna och platsen var ett lämpligt ställe att ta en rast på under färden. granskogar. Foto: Niclas Sjödin.

8. Jakt och fiske

I hela Norrland utgör jakten en mycket viktig del av livet för många människor. Det är en viktig källa för rekreation och umgänge. Älgköttet utgör också en viktig del – i många hushåll i hela Norrland äts älgkött regelbundet. Viltet är således en resurs och ska förvaltas därefter.

I Ekopark Jovan är hög- och småviltsjakt utarrenderad till lokala jaktlag samt till en turistentreprenör som erbjuder jaktarrangemang. Dessa utövar jakt enligt kontrakt med Sveaskog samt efter aktuell jakttidtabell. Inom ekoparken är det särskilt viktigt med en ansvarsfull reglering av viltstammarna både ur miljö- och produktionssynpunkt. Jaktlagen har därmed ett stort ansvar för att reglera älgstammens storlek i relation till mängden viltskador och viltfoder i landskapet. Likaledes har Sveaskog ett ansvar att öka mängden viltfoder, vilket kan göras med hjälp av:

- Bränningar
- Lövsattsningar
- Viltvårdssattsningar i vägkanter

Mejvanbäcken, delar av Jovanbäcken, Stortjärnen, Åsmyrtjärnarna och Kroktjärn ingår i Sveaskogs och Fastighetsverkets gemensamma fiskekort – Sverige-fiskekortet. Det finns också tjärnar som är utarrenderade till privatpersoner och företag.

Tjäderforskning. En tjäderhöna släpps tillbaka efter att ha blivit försedd med en sändare. Med hjälp av GPS studeras sedan tjäders rörelsemönster i skogslandskapet. Foto: Ingvar Johansson.

9. Forskning, inventeringar och samarbeten

Ett stort ansvar i samband med den investering i miljöhänsyn som ekoparken innebär är att följa den ekologiska effekten av olika åtgärder och att använda sig av den vunna kunskapen i det dagliga naturvårdsarbetet. För närvarande bedrivs följande forsknings- och utvecklingsprojekt inom ekoparken:

Tjäderforskning

Med hjälp av GPS-mottagare på undersöks tjädrarnas rörelsemönster i ett fragmenterat respektive icke fragmenterat skogslandskap. Genom att se hur enskilda fåglar nyttjar olika naturvårdsåtgärder är målet att främja skogshönsens överlevnad.

Ansvarig forskare: Kjell Sjöberg, Institutionen för vilt, fisk och miljö, Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.

Sveaskog välkomnar förslag och idéer på forskning som berör Ekopark Jovan och som kan uppkomma i framtiden.

10. Källor, litteraturförteckning

Dehlin, A. och From, J. 1997. Art- och biotopbevarande i skogen med utgångspunkt från Gävleborgs län. Skogsvårdstyrelsen Gävleborgs län. AB Sandvikens tryckeri.

Gärdenfors, U. 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. Artdatabanken, SLU. Uppsala.

Hallingbäck, T. 1996. Ekologisk katalog över mossor. Artdatabanken, SLU. Uppsala.

Hallingbäck, T. och Aronsson, G. 1998. Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter. Artdatabanken, SLU. Uppsala.

Nitare, J. 2000. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag.

Internetkällor:

Artdatabanken. Katalog över rödlistade arter december 2005, www.artdatabanken.se. (2006-08-15 –2007-09-07). www.artdata.slu.se/rodlista

Fiskeriverket. Provfiske i vattendrag - Elfiskeregistret, www.fiskeriverket.se. (2006-08-15 - 2007-09-07).

Naturvårdsverket. Statliga skyddsvärda skogar i Västerbotten, www.naturvardsverket.se.(2006-08-15 – 2007-09-07).

Muntligt:

Torsten Gustavsson, född i Myrträsk nordväst om ekoparken och har i sin ungdom arbetat i ekoparkens skogar.

11. Bilagor

Bilaga 1. Översiktskarta Ekopark Jovan

Bilaga 2. Instruktion för hantering av vindfällan

Hantering av vindfällan inom Sveaskogs ekoparker

Sveaskogs ekoparker skall omfattas av ekoparksavtal, vilka är en form av naturvårdsavtal som tecknas med Skogsstyrelsen. Av detta följer att de delar som avsatts som naturvårdsareal i ekoparkerna inte omfattas av SVL 29§. Om Sveaskog vill avverka stormfällda träd i ekoparker skall en bedömning göras av myndigheten, enligt riktlinjer från SKS 070222. I princip är det då bara naturvårdande skäl eller framkomlighets-/säkerhetsskäl som kan motivera uttag ur naturvårdsarealer, se nedan. Följande två huvudregler gäller därför inom ekoparker:

1. Inom NO/NS-arealer skall allt stormfällt virke lämnas kvar.

Undantag från detta får göras:

- i bestånd där naturvärden och målbilden för är en annan, det vill säga i NS-bestånd där det blåser ned mer gran än vad målbilden anger, t ex där målet är lövskog. Här skall vi bara lämna gran enligt den målprocent för gran som finns angiven för avdelningen.
- av säkerhetsskäl och av framkomlighets-skäl. Träd får här kapas och flyttas undan inom området för att öka säkerheten och möjliggöra framkomligheten vid befintliga vägar, stigar, rastplatser etc.

2. Inom PG och PF-arealer lämnas endast vindfällan som motsvarar hänsynsandelan för aktuellt bestånd (d v s enligt G:et i PG och F:et i PF). I övrigt sker upparbetning i enlighet med skogsskyddsbestämmelserna.

I produktionsbestånd där det är svårt att avgöra vad som är hänsynsdel och produktionsdel får vindfällan lämnas i relation till den uppsatta hänsynsprocenten för beståndet. Det kan då vara lämpligt att koncentrera hänsynen till avgränsade partier samt att om möjligt prioritera löv och tall. Dessutom kan det i sådana fall vara viktigt att placera koncentrationerna så långt bort som möjligt från annan fastighetsägare.